

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

นายทองคำ มีหิริ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2558

People's Participation in the Management of Water Resources of Khonsai
Sub-district Administrative Organization, Trakanputphon District,
Ubon Ratchathani Province

Mr. Thongkam Meehili

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Local Politics and Government
School of Political Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำของ
องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล
จังหวัดอุบลราชธานี

ชื่อและนามสกุล นายทองคำ มีหิรี

วิชาเอก การเมืองการปกครองท้องถิ่น

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล

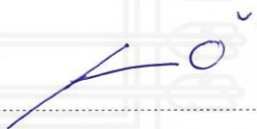
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ยู่ทพร อิศรชัย)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมปฤณ นิยมไทย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว้ออิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

ชื่อผู้ศึกษา นายทองคำ มีหิรี รหัสนักศึกษา 2568001123 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย (2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย (3) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นายกองการบริหารส่วนตำบลคอนสาย จำนวน 1 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 5 คน กลุ่มสมาชิกสภาฯ จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 8 คน กำนัน จำนวน 1 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายพอสมควร ในด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งน้ำ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการเสนอโครงการด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ ได้มีการวางแผนการใช้งบประมาณร่วมกับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการพิจารณาอนุมัติแผนพัฒนา ร่วมกับคณะกรรมการแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการมีการสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ สำหรับด้านการประสานงานหน่วยงานราชการอื่น ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม 2) ปัญหาอุปสรรคได้แก่ 2.1) การมีส่วนร่วมด้านนโยบายและการวางแผน ประชาชนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมการประชุมเสนอไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ไม่มีการกำหนดนโยบายหรือวางแผนในการพัฒนาแหล่งน้ำ 2.2) ส่วนด้านงบประมาณ ไม่มีการจัดเตรียมงบประมาณรายจ่ายประจำปี สำหรับนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำในตำบล 2.3) ด้านความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ไม่มีการเสนอแผนงาน 2.4) ด้านการประสานงานหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการประสานของงบประมาณเพื่อบูรณาการในการทำงานร่วมกัน 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาองค์การบริหารส่วนตำบล 3.1) ควรมีการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินงาน การร่วมแก้ปัญหาทางออก โดยมีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อเสนอกำหนดโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำร่วมกัน 3.2) ควรจัดทำงบประมาณด้านการบริหารและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะ 3.3) ควรสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร 3.4) ควรดำเนินการประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและร่วมกันทำบันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำร่วมกัน

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดการแหล่งน้ำ ตำบลคอนสาย จังหวัดอุบลราชธานี

Independent Study title: People's Participation in the Management of Water Resources of Khonsai Sub-district Administrative Organization, Trakanputphon District, Ubon Ratchathani Province

Author: Mr. Thongkam Meehili; **ID:** 2568001123; **Degree:** Master of Political Science; **Independent Study advisor:** Dr. Pathan Suvanamongkol, Associate Professor; **Academic year:** 2015

Abstract

The objectives of this research were (1) to study public participation in the management of the water resources of Khonsai Sub-district Administrative Organization; (2) to study problems with public participation in the management of the water resources of Khonsai Sub-district Administrative Organization; and (3) to recommend approaches to solving those problems.

This was a qualitative research based on documentary research and interviews with 20 key informants, consisting of the chairman of Khonsai Sub-district Administrative Organization, 5 operations-level personnel, 5 council members, 8 village headmen and 1 sub-district headman. Data were analyzed through descriptive analysis.

The results showed that local citizens participated to a reasonable degree in the policy-making and planning aspects of local water resources management, but most did not pay attention to proposing water resource development projects. In terms of financial management, citizens joined in planning the budget with the sub-district administrative organization personnel, and joined in considering development plans with the development plan committee. As for public participation in operations, cooperation with the people was created in water resource development. The people did not participate in coordinating with other government agencies. 2) Four major problems were identified: a) for policy and planning, the majority of citizens did not place importance on water resources development, and the Khonsai Sub-district Administrative Organization did not form relevant policies and plans; b) for budget, an annual expense budget was not prepared for developing water resources in the sub-district; c) for operations, the majority of citizens did not pay attention to the issue and did not submit water resource development plans; and d) for cooperative work, the sub-district did not request a budget for coordinated projects with relevant agencies. 3) The following approaches are suggested for solving the problems: a) the sub-district administrative organization should build mechanisms for public participation in the planning, operations and problem-solving steps, and should organize public forums to solicit suggestions for water resource management projects or activities; b) a budget should be planned specifically for water resource development and management for use in agriculture; c) greater public participation should be created for solving problems related to water resource development and management for use in agriculture; and d) the sub-district administrative organization should form agreements with related agencies for joint water resource management projects.

Keyword: People's Participation, Management of water, Khonsai Sub-district, Ubon Ratchathani Province

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบข้อบกพร่องชี้แนะแนวทางอย่างเป็นขั้นตอน ตลอดจนแก้ไขเพิ่มเติม และชี้แนวทางในการปรับปรุงเอกสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และประสบการณ์อันมีค่าแก่ศิษย์

คุณประโยชน์และคุณค่าของงานวิจัยศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ขอมอบแต่บิดา มารดา อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยศึกษาค้นคว้าอิสระ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ทองคำ มีหิริ

กุมภาพันธ์ 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
กรอบแนวคิด	4
ขอบเขตการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน	7
แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม	17
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ	21
แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	25
บริบทพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลคอนสาย	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
ผลการศึกษา	42
ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำของ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี	48
แนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหาร ส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี	49
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	54
สรุปผลการศึกษา	54
อภิปรายผล	57
ข้อเสนอแนะ	60
บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	66
ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	67
ข ภาพประกอบกิจกรรม	73
ประวัติผู้ศึกษา	83

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

ในฐานะที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายเป็นหน่วยงานของรัฐที่ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร เป็นองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่และภารกิจในการจัดการให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และทางการเกษตร โดยกฎหมายและแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้ส่วนราชการ มีการถ่ายโอนภารกิจในด้าน การบริหารจัดการและการดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติสภา ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 68 บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบล อาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (1) จัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 51 (5) มาตรา 54(3) และมาตรา 57 บัญญัติ ให้เทศบาลตำบล เทศบาลเมืองและเทศบาลนคร มีหน้าที่บำรุงรักษา และส่งเสริมการทำมาหากิน ของราษฎร พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นพ.ศ.2542 มาตรา 16 บัญญัติให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจ และหน้าที่ในการจัดการระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตนเอง (4) การสาธารณสุข โภคและการก่อสร้างอื่นๆ (6) การส่งเสริมการฝึก และการประกอบอาชีพเพื่อ เป็นการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม

เกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของคนไทยมาทุกยุคทุกสมัย ได้มีคำกล่าวไว้ว่า “เกษตรกรรม คือกระดูกสันหลังของชาติ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสำคัญของอาชีพเกษตรกรรมต่อกลไกการ พัฒนาประเทศไทยมาช้านาน เพราะเป็นอาชีพที่หารายได้เป็นหลักของครอบครัว ของประชากร ส่วนใหญ่ของประเทศ อีกทั้งเป็นแหล่งที่มาของ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งเป็นปัจจัยของการดำรงชีวิต ของคนทุกคน และยังช่วยให้ประชาชนมีงานทำ ช่วยลดปัญหาการว่างงานอันเป็นปัญหาทางสังคมของประเทศได้ หรือใช้เป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว นอกจากการให้ผลผลิตทางการเกษตรหล่อเลี้ยงประชากรในชาติแล้ว ยังนำผลผลิตที่ได้ ออกจำหน่ายยังต่างประเทศ ส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนาด้านการเกษตรจึง

เป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศมาตลอด ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ต้องมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ที่เอื้อประโยชน์ต่อ การประกอบอาชีพ นั่นก็คือทรัพยากรน้ำ ดังพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ สวนจิตรลดา 17 มีนาคม 2529 “หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำ คนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้า คนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้”

เนื่องจากน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่การที่จะทำให้มีน้ำใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างเพียงพอ นั้น เป็นการยาก เพราะจากภาวะธรรมชาติอันผลเนื่องมาจากการตัดไม้ทำลายป่า ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ฝนตกไม่กระจายอย่างสม่ำเสมอ ฝนตกทิ้งช่วงยาวนานหรือบางปี ฝนตกน้อย แหล่งน้ำธรรมชาติที่เคยใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับเพาะปลูก และ อุปโภค บริโภค เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง อยู่ในสภาพตื้นเขิน และถูกบุกรุก มีแหล่งเก็บกักน้ำไม่เพียงพอสำหรับเก็บน้ำปริมาณมากในฤดูฝน ขาดการจัดการนำน้ำจากลุ่มน้ำ ไม่มีบำรุงรักษาแหล่งน้ำ ที่มีอยู่ ทำให้ราษฎรส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้รับความเดือดร้อน การทำไร่ ทำนา ทำสวน ไม่ได้ผลเท่าที่ควรและนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทำให้ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูแล้ง หรือในสภาวะฝนทิ้งช่วง จึงทำให้ราษฎรในวัยแรงงานไปหางานทำนอกพื้นที่หรือนอกถิ่นฐานของตนเอง ปัญหาความแห้งแล้งและปัญหาการว่างงานเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ถ้าสามารถหาน้ำให้เพียงพอกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ก็จะช่วยให้ช่วยลดทอนปัญหาราษฎรผู้ว่างงานผู้มีรายได้น้อย และมีอาชีพของตัวเอง จะไม่ทิ้งถิ่นฐานตัวเองไปทำงานต่างถิ่น

สำหรับแหล่งน้ำในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายนับว่ามีแหล่งน้ำที่สำคัญ และมีความจำเป็นแก่การดำเนินชีวิตของประชาชนในตำบลโดยมีสายน้ำหลัก 2 สาย คือ ลำห้วยที่ และลำห้วยชุมคำ ซึ่งในปัจจุบันประชาชนยังนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ตามศักยภาพของแหล่งน้ำ เพราะลำน้ำทั้ง 2 สาย มีศักยภาพที่สามารถจะนำไปใช้ในภาคการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ได้ทั่วทั้งตำบล ในการบริหารจัดการแหล่งน้ำทั้ง 2 สาย หากมีการพัฒนาโดยมีการจัดทำแผนบริหารจัดการแหล่งน้ำระยะยาว ซึ่งอาจจะเริ่มต้นจากการบูรณะหรือฟื้นฟูแหล่งน้ำโดยการขุดลอก จากนั้นก็พัฒนาโดยการจัดทำฝายกั้นน้ำหรืออ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก มีการสูบน้ำหรือผันน้ำเข้าสู่แปลงเกษตรของประชาชนในพื้นที่ ก็จะทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ หากดำเนินการไปตามแนวทางดังกล่าวแล้ว เชื่อว่าแหล่งน้ำทั้ง 2 สาย จะสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ ให้ประชาชนได้อย่างแน่นอน

สำหรับปัญหาในการพัฒนาแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายในปัจจุบันพบว่า แหล่งน้ำธรรมชาติที่เคยใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับเพาะปลูก เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง

อยู่ในสภาพตื้นเขินและถูกบุกรุก มีแหล่งเก็บกักน้ำไม่เพียงพอสำหรับเก็บน้ำปริมาณมากในฤดูฝน ขาดการจัดการน้ำจากลุ่มน้ำที่มีมาก ไปใช้ในลุ่มน้ำที่ขาดแคลน ประชาชนขาดจิตสำนึก ในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ มักไม่บำรุงรักษาแหล่งน้ำที่มีอยู่ สำหรับในสายน้ำหลักคือ ลำห้วยที และลำห้วยชุมคำ ตามสภาพในปัจจุบันมีสภาพที่ตื้นเขิน บางตอนของลำห้วยขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ทำให้ไม่สามารถนำน้ำไปใช้ประโยชน์ได้ ตามคลังของลำห้วยก็ถูกบุกรุกทำลายตลิ่งโดยการตัดไม้ทำลายป่า จนทำให้ตลิ่งทรุด ลำน้ำมีความตื้นเขินในช่วงที่มีฝนตกหนัก ลำห้วยดังกล่าวไม่สามารถระบายน้ำออกจากพื้นที่ได้จนทำให้เกิดน้ำท่วมขังตามบริเวณสองฝั่งของลำห้วย ทำให้ประชาชนประสบปัญหาและความเดือดร้อน เพราะพืชผลทางการเกษตรถูกน้ำท่วมเสียหาย ซึ่งหากนับเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจแล้ว นับว่าได้รับความเสียหายหลายล้านบาท ปัญหาดังกล่าวองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายจะต้องเป็นหน่วยงานหลักที่จะบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และด้านอื่น ๆ เพื่อที่จะร่วมมือกันแก้ปัญหาของแหล่งน้ำดังกล่าว

เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างมีระบบและสนองต่อความต้องการของประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ได้เข้าร่วมโครงการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรเป็นโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะโดยความร่วมมือในการบริหารงานระหว่างองค์กรท้องถิ่นในเขตอำเภอตระการพืชผล ไตรภาคี 9 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำแซ่ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง องค์การบริหารส่วนตำบลตากแดด องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยฝ้าย องค์การบริหารส่วนตำบลกุศกร องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน และองค์การบริหารส่วนตำบลเซเป็ด ได้ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ในการบริหารจัดการน้ำร่วมกัน โดยใช้หลักการรวมน้ำและกระจายน้ำ ที่ได้การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA)

จากปัญหาทางธรรมชาติปัญหาความแห้งแล้งปัญหาของการไม่มีการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งหรือการนำน้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงมีความสนใจ ในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ให้สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างสูงสุดและก่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งน้ำ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและการสร้างเครือข่ายการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ที่จะก่อให้เกิดพลังการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่บริหารจัดการ การพัฒนาทรัพยากรน้ำ ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงสมควรที่จะทำการศึกษา สภาพการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและหาแนวทางเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ให้สอดคล้องกับกฎหมายและแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม และเพื่อตอบสนองความต้องการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของประชาชน สิ่งสำคัญที่สุด ที่จะก่อให้เกิดพลังการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรน้ำที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ แบบยั่งยืน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่และการสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำ

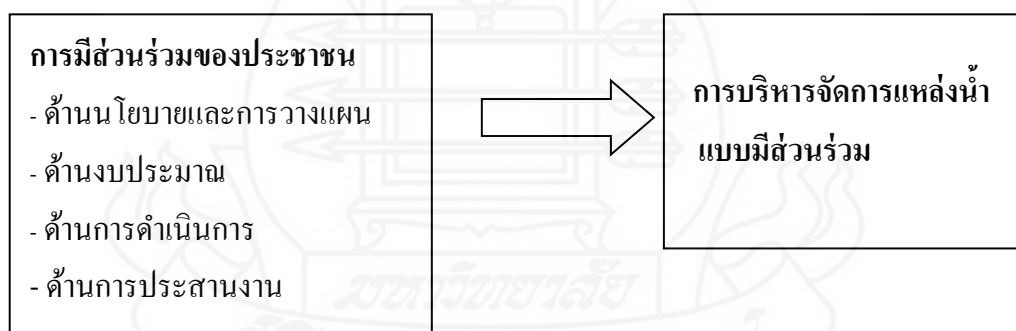
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารตำบลคอนสาย อำเภอดงระการพิษผล จังหวัดอุบลราชธานี

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารตำบลคอนสาย อำเภอดงระการพิษผล จังหวัดอุบลราชธานี

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารตำบลคอนสาย อำเภอดงระการพิษผล จังหวัดอุบลราชธานี

3. กรอบแนวความคิด

4. ขอบเขตการศึกษา

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาพื้นที่ตำบลคอนสาย อำเภอดงระการพิษผล จังหวัดอุบลราชธานี

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยทำการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ด้านนโยบายและแผน 2) ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ 3) ด้านความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการ 4) ด้านการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.3 กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 5 คน กลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 8 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

ประชาชน หมายถึง ประชาชนเฉพาะในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปแลกเปลี่ยนข้อมูล แสดงความคิดเห็น หรือเข้าร่วมในกิจกรรมลักษณะต่างๆ ประกอบด้วย การร่วมประชุม การวางแผน การร่วมดำเนินการ การร่วมรับประโยชน์ และการร่วมติดตามตรวจสอบ

การร่วมประชุม/วางแผน หมายถึง การที่ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการแนวทางการดำเนินงาน และกำหนดทรัพยากรที่ต้องการ

ร่วมดำเนินการ หมายถึง การที่ประชาชนให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ ร่วมบริหารโครงการหรือร่วมกิจกรรม

ร่วมรับประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนนำเอาผลจากการดำเนินงานมาใช้ประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของการเท่าเทียมกันในสังคม

ร่วมติดตามตรวจสอบ หมายถึง การที่ประชาชนร่วมดูแล สอบถาม และให้ข้อเสนอแนะการดำเนินการเพื่อความโปร่งใสและยุติธรรม

การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร หมายถึง การดำเนินการและการพัฒนาน้ำเพื่อการเกษตรไว้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในการดำรงชีวิต

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1. ทำให้ทราบสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

6.2 ทำให้ได้แนวทางรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย เหมาะสม และชัดเจน

6.3 ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ทุกขั้นตอนอย่างแท้จริง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ศึกษาไว้สำหรับเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางในการศึกษา ซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ
4. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
5. บริบทพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการจำนวนมากทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ได้ให้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลากหลาย ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญคล้ายคลึงกันดังนี้

องค์การสหประชาชาติ (อ้างในประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ, 2548) ให้นิยามการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการที่กลุ่มประชาชนระดับต่างๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมหนึ่งๆ โดยความสมัครใจ และด้วยความกระตือรือร้นในกระบวนการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายของสังคม และกำหนดการใช้ทรัพยากรเพื่อให้การบริหารกิจกรรมและโครงการนั้นๆ บรรลุ โดยแนวทางพื้นฐาน 3 ประการของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ

1. ร่วมตัดสินใจในการพัฒนา
2. ร่วมสนับสนุนความพยายามในการบริหารพัฒนา
3. ร่วมรับผลประโยชน์ของการพัฒนา

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) ให้ความหมายและหลักการสำคัญ เรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปแบบส่วนบุคคล กลุ่มชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน

นิรันตร์ จงวุฒิเวศน์ (2527) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงการทำงานของประชาชนร่วมกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจ โดยกระทำการดังกล่าวในห้วงเวลา และลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ

สุริยา ยี่ชุน (2534) สรุปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน ร่วมรับผิดชอบหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อพัฒนาและแลกเปลี่ยนให้เป็นที่พึงประสงค์โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือกร

เอกชัย ไชแสง (2535) สรุปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้าร่วมรับผิดชอบหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

สุวรรณณี คงทอง (2536) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรประชาชน ได้ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาการดำเนินการ และกิจกรรมในชุมชน โดยร่วมวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติงานในลักษณะของการเสียสละแรงงาน บริจาคเงินวัสดุสิ่งของ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามผลงานด้วยความสมัครใจ เพื่อพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม หรือชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

เกียรติศักดิ์ เรืองทองดี (2536) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมายถึง การร่วมคิดแก้ไขปัญหา การดำเนินการและกิจกรรมในชุมชน ร่วมวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติงานในรูปของการเสียสละแรงงาน การบริจาคเงิน วัสดุ สิ่งของ และร่วมติดตามผลงานบำรุงรักษาสาธารณประโยชน์ในชุมชน ทั้งนี้การแสดงผลออกในการมีส่วนร่วมอาจจะเป็นการแสดงผลออกของบุคคลโดยตรง โดยผ่านองค์กรประชาชนในชุมชนนั้นๆเอง

ดิน ปรัชญพฤทธิ (2538) สรุปความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง หรือผู้บังคับบัญชา การเข้าไปมีส่วนร่วมมีเสียงในการทำงานกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้รวมถึงการมีส่วนร่วมเข้าไปพิจารณาผลกระทบของนโยบายเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงเป็นแนวนโยบายใหม่ในครั้งต่อไป

Erwin (อ้างอิงในยุพาพร รูปงาม, 2545, หน้า 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ไว้ว่า กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการทำงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล แก้ไขปัญหา ร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ (2548) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเข้าร่วมที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจและมีความกระตือรือร้น โดยมี 3 มิติ คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ

จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานต่างๆ ที่สาธารณประโยชน์ หรือสิ่งทีนำไปสู่การพัฒนาชุมชน และสังคมรอบตัวในทุกๆด้าน

1.2 ความสำคัญของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม

เป็นเหตุผลที่จำเป็นต่อการบริหารหรือการจัดการองค์กร คือ

- 1) ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง
- 2) กระบวนการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคล ในองค์กรได้อย่างกว้างขวาง และเกิดการยอมรับได้
- 3) เป็นหลักการของการบริหารที่เป็นผลต่อการดำเนินการเชิงวิเคราะห์ด้วยเหตุผล วิศวนาการด้วยความคิด (การเปิดกว้าง) การระดมความคิด (ระดมสมอง) ซึ่งนำไปสู่ การตัดสินใจได้
- 4) ลดช่องว่างของระบบการสื่อสารในองค์กร และจัดปัญหาความขัดแย้งได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ เช่น กิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ หลายรูปแบบ หลายวิธีการแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจตีกรอบได้แตกต่างกัน แต่เดิมนั้นรัฐมักจะมองในแง่การร่วมสมทบแรงงาน วัสดุ เงิน ร่วมคิดร่วมวางแผน และจะร่วมกันทำงานและร่วมบำรุงรักษามากกว่าร่วมสมทบด้านวัตถุและเงิน แม้ว่าจะยังจำเป็นอยู่ก็ตาม โดยภาพรวมก็ยืนยันที่ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้

1. ร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดสร้างรูปแบบการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมกำหนดทิศทางแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เน้นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมบริหารงานพัฒนาทั้งสติปัญญา แรงงานและทุน ตามขีดความสามารถรวมทั้งการควบคุม ติดตามประเมินผลและซ่อมบำรุงรักษาผลที่เกิดจากการทำกิจกรรมนั้น

ชินรัตน์ สมสืบ (2547:254-255) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความจำเป็นสำหรับความสำเร็จของการบริหารรัฐกิจ โดยเฉพาะการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารรัฐกิจจึงเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องทำด้วยความสมัครใจ และเลือกทำในสิ่งที่พวกเขาเห็นว่าสำคัญต่อตนเอง รัฐประศาสนศาสตร์จึงให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญต่อประชาชนที่มีส่วนร่วม สิ่งที่จะเกิดแก่ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของรัฐ ได้แก่

1) ประชาชนได้เรียนรู้ เนื่องจากกระบวนการการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ผู้เข้าร่วม ประชาชนจะได้รับทราบข่าวสารต่างๆ และเกิดความเข้าใจในสถานการณ์และวิชาการที่ซับซ้อนขึ้น

2) ประชาชนได้รับการพัฒนา จากการเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับ ผลที่ตามมาคือ ประชาชนได้รับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมจะทำให้ผู้ที่มีส่วนร่วมมีความรู้สึกรับผิดชอบ มีมโนธรรม และมีความตระหนักในความสามารถของตนเอง ทำให้ประชาชนสามารถควบคุมชีวิตของตนเองได้

3) ให้ความสำคัญกับคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ (โดยเฉพาะผู้หญิง เยาวชน และผู้ไม่รู้หนังสือ) ในกระบวนการของการพัฒนา การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติที่นำผลสำเร็จมาสู่โครงการและแผนงานต่างๆ

4) ปรับปรุงผลลัพธ์ทางสังคม เมื่อองค์กรภาครัฐยอมสละอำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจให้แก่กลุ่มประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น การตัดสินใจนโยบายก็เกิดจากการปรึกษาหารือกันอย่างแท้จริงจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ผลลัพธ์ทางสังคมก็จะเกิดการประนีประนอมและหาทางแก้ไขปัญหาาร่วมกันในหลายๆด้าน

2. ความสำคัญต่อการบริหารงานภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐไม่ใช่กระบวนการที่ไร้คุณค่า ทั้งยังเป็นสิ่งที่ผู้บริหารงานภาครัฐจะต้องทำให้เป็นจริง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานภาครัฐ มีดังนี้

1) งานสำเร็จมากและเสียค่าใช้จ่ายน้อย ในสถานการณ์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับ ฟังเหตุผลของกันและกัน จะทำให้งานที่ร่วมมือกันสำเร็จในเวลาที่กำหนดไว้ โดยไม่มีการประท้วง การเผชิญหน้ากัน การขัดแย้งกัน หรือการฟ้องร้องกัน นโยบายที่กำหนดก็เกิดจากความเห็นพ้อง ต้องกันของทุกฝ่าย ย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติดีขึ้น

2) เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวล ของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานในโครงการ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะค่อยๆเพิ่มความ รู้สึกที่ไวต่อความห่วงกังวลต่อสาธารณชน ว่าสาธารณชนมองการปฏิบัติงานขององค์กรของตนอย่างไร

3) ส่งเสริมแนวทางพัฒนาจากล่างขึ้นบน การพัฒนาจากล่างขึ้นบน ผู้ได้ ประโยชน์จะมีส่วนร่วมในองค์กรในการกำหนดชนิดการพัฒนาตามที่ตนต้องการและอาจจะมี ส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินโครงการ และ/หรือติดตามผลการพัฒนาในโครงการพัฒนา ภาครัฐที่มีกำหนดงานแบบจากบนลงล่างแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะประชาชนไม่สนับสนุน

4) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการการพัฒนาที่ยั่งยืน รัฐบาลในแต่ละ ประเทศที่ตระหนักในปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะผลกระทบของปัญหา ที่กระทบของปัญหาที่เกิดในระดับท้องถิ่น จะต้องมีการวางแผนแบบบูรณาการที่เป็นแผน ยุทธศาสตร์ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นพร้อมๆ กับการพิจารณาถึงนโยบายของชาติ และความสามารถในการตอบสนองของทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารภาครัฐจะก่อให้เกิดทั้งต่อ ประชาชนเองและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับภาครัฐด้วย ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นเครื่องแสดงว่า การ ตัดสินใจดำเนินการต่างๆของภาครัฐมาจากความต้องการหรือสอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชน อันจะนำไปสู่ประโยชน์ของประชาชน ซึ่งเป็นหัวใจของการสร้างระบบบริหารกิจการ บ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good governance) นั่นเอง

1.3 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohan และ uphorr (1979) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์การ มีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบ (ชนิด) ของการมีส่วนร่วมได้ โดยแบ่งได้ออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision – Making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจ ตั้งแต่ระยะเริ่ม การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินจัดกิจกรรม

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบของการเข้าร่วมโดยการให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรการเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือรวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evolution) ซึ่งนับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

อดิน รพีพัฒน์ จาก Transformation of Yokkrabat ปี 1982 (อ้างในสมพงษ์ บัวชาบาล, 2531) ได้ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วม ประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่างๆ คือ

1) การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของประชาชน เนื่องมาจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ชาวชนบทประสบปัญหาอยู่รู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ปัญหาเหล่านั้น ผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั้นเองไม่ใช่บุคคลภายนอกเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพ ในการพัฒนาชุมชนนั้น

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงงาน การร่วมแรงประกอบกิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนมีความผูกพันมากขึ้น และก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน ในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงาน ที่ปรากฏซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์ และมีประโยชน์

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อค้นคว้า เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องเกิดจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้นำมาเป็นบทเรียนในการหาหนทางปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

ไพรัช เตชะรินทร์ (2527) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของประชาชนว่าเป็นกระบวนการที่ส่งเสริม สนับสนุน ชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนในการดำเนินการในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2) ร่วมคิดและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนา

3) ร่วมวางนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน

4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมของชุมชนตามขีดความสามารถ

7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม

8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และซ่อมบำรุงรักษาโครงการ

นอกจากนี้ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) ได้สรุปถึงหลักการ และแนวทางการพัฒนาให้ประชาชนมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1) ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม

2) กิจกรรมนั้นต้องการดำเนินการ ในกลุ่มเพื่อสร้างพลังในกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน

3) ให้คำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนและปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกและมีจิตสำนึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรม

4) กิจกรรมที่ต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร วัฒนธรรมของชุมชน

5) การเริ่มต้นควรจะอาศัยผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านศรัทธาและเคารพนับถือ

6) ขั้นตอนต่างๆ ควรให้เข้ามามีส่วนตั้งแต่ต้น

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งหากใช้หลักการดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการ โครงการพัฒนาแล้วย่อมสอดคล้องกับเป้าหมาย และมีแนวโน้มว่าโครงการนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ตลอดจนเป็นเครื่องชี้ถึงการกระจายอำนาจ และกระจายพัฒนาสู่ประชาชนในชนบท

1.4 รูปแบบของการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในภูมิภาคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรเอกชน สามารถดำเนินการได้ใน 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบเอกภาคี เป็นรูปแบบของการเข้าร่วมแก้ไขปัญหาในภูมิภาค โดยการวางแผน การดำเนินกิจกรรมทรัพยากรขององค์กรตนเองเพียงองค์กรเดียว รูปแบบนี้เป็นรูปแบบของการทำงานตามหน้าที่องค์กรที่มุ่งใช้ทรัพยากรขององค์กรเพื่อตอบโต้กับปัญหาของภูมิภาคในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง โดยไม่มีการร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

2. การมีส่วนร่วมแบบทวิภาคี เป็นรูปแบบของการร่วมมือกันแก้ปัญหาโดยองค์กร 2 ฝ่าย ในลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกัน ดำเนินงานด้วยทรัพยากรของทั้งสองฝ่าย ผลประโยชน์ที่ได้รับก็เป็นผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายหรือผลประโยชน์ร่วม

3. การมีส่วนร่วมแบบไตรภาคี การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในภูมิภาคในลักษณะไตรภาคี เป็นรูปแบบการร่วมมือที่องค์กรสามฝ่ายมาทำงานร่วมกัน โดยอาจเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และเอกชน (ภาคธุรกิจ) หรือหน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีองค์กรหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การร่วมมือดังกล่าวอาจเป็นการร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) หรือระหว่างผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

1.5 หลักการและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ เตะระรินทร์ (2527) ได้สรุปหลักการและแนวทางการพัฒนาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมไว้ว่า

1. ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม
2. กิจกรรมต้องดำเนินการในรูปกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน
3. ให้คำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนและปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ
4. กิจกรรมที่ต้องสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชน
5. การเริ่มต้นควรอาศัยผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือ
6. ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น

1.6 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง (อ้างใน สุริยา ยี่ขุน : 2534) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการ และทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดความริเริ่มในโครงการเพื่อการนั้นๆ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่คนเราสามารถรวมกันได้ควรจะต้องมีความตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดย/หรือ ทำในนามกลุ่มนั้นเป็นการกระทำผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมดังนี้

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคล และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร
2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรง ผู้น้อยช่วยแรง

3. อำนาจที่บังคับที่เกิดจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ เช่น บีบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

ประเวศ วะสี (2532) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นความริเริ่มของท้องถิ่นในการทำให้เกิดการจัดองค์กร และเกิดปรากฏการณ์ขึ้นของผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำของชุมชน ผู้นำที่ทางราชการแต่งตั้งอาจไม่ใช่ผู้นำจริงๆ ที่ชาวบ้านยอมรับนับถือ ผู้นำทางธรรมชาติ อาจจะเป็นชาวบ้าน เป็นพระ เป็นกำนัน เป็นครู เป็นใครก็ได้แล้วแต่ตามสถานการณ์ ซึ่งไม่เหมือนกันในแต่ละแห่ง อันนี้คือ การปรากฏขึ้นตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นที่มาของการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดการเรียนรู้ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหา

ปัจจุบันแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาได้รับการยอมรับและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในงานพัฒนา กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับการริเริ่มหรือการวางแผนโดยรัฐ แต่ความสำเร็จนั้นอยู่ที่ประชาชนในชุมชนหรือในท้องถิ่นต่างๆ ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างเป็นอิสระ เน้นการทำงานในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน พลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้งานพัฒนาต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย (ปาริชาติ วลัยเสถียร อ้างใน ประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ, 2548: 25) และประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรหรือกิจกรรมใดๆ จะมีเหตุผลอยู่ 3 ประการ คือ มีจุดร่วมในอุดมการณ์เดียวกัน มีจุดร่วมในผลประโยชน์ และยึดติดกับตัวบุคคล

จากแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือความเห็นพ้องต้องกัน มีอุดมการณ์ร่วมกัน การมีความศรัทธาเชื่อถือในตัวบุคคลการมีอำนาจบังคับ ปัจจัยส่วนบุคคล ความสำนึกของบุคคล และการมีจุดร่วมในผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกๆ ฝ่าย

ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 จึงต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้

ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึง การตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่วัฏจักรของการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ การจัดนิทรรศการ จดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การตีพิมพ์ และ การให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่างๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นส่วนหนึ่งกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่างๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่ายๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูล

ข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าวทำให้การพัฒนากระบวนการราชการที่ผ่านมามีได้รับการพัฒนากระบวนการบริหารราชการที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือที่เรียกว่า “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม”

ในส่วนภาคราชการ การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข และเป็นกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาระบบราชการยุคใหม่ที่เป็นราชการระบบเปิด

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน ได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาคราชการจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน จะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการต่างๆ จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการ ซึ่งถึงเวลาแล้วที่ภาคราชการจะต้องร่วมมือกันเปิดระบบราชการให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อทำให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม และลดความขัดแย้งในสังคม และที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างกลไกของการพัฒนาระบบราชการที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั่นเอง

2. แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม

2.1 ความหมายของประชาสังคม

ประชาสังคม (Civil Society) เป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาศักยภาพของประชาชนที่มีฐานะเป็นผู้อยู่ในปกครองของรัฐและผู้มีอำนาจ ให้กลายเป็น “พลเมือง” (Citizen) ซึ่ง

คำว่าพลเมืองนั้นเป็นการสะท้อนให้เห็นแนวคิดเรื่องสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ โดยเน้นเรื่องสิทธิของปัจเจกชน และสิทธิในการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

ประชาสังคม หมายถึง เครือข่าย กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชนที่มีกิจกรรม หรือมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่าง รัฐ กับ ปัจเจกชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สังคมประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ รัฐ ประชาสังคม และปัจเจกชน ซึ่งต้องเป็นอิสระต่อกัน

“ประชาสังคม” มาจากภาษาอังกฤษว่า Civil Society และมีผู้ใช้คำภาษาไทยเทียบเคียงกันหลายคำ นักคิดสำคัญๆ ของสังคมไทยได้อธิบายขยายความคำว่า “ประชาสังคม” หรือ Civil Society นี้ในบริบทเงื่อนไขและการให้น้ำหนักที่แตกต่างกัน อันพอรวบรวมในเบื้องต้นได้ดังนี้

ชัยอนันต์ สมุทวณิช เห็นว่า “ประชาสังคม” หมายถึง ทุกๆ ส่วนของสังคมโดยรวมถึงภาครัฐ ภาคประชาชนด้วย โดยนัยยะนี้ ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ให้ความสำคัญกับ Civic movement หรือ “วิถีประชา” ที่เป็น การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มองค์กรต่างๆ โดยไม่มีการจัดตั้ง แต่เอาตัวกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง ดังที่ท่านนำเสนอในยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 คือ ยุทธศาสตร์ AFP - Area - Function - Participation ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาในระดับพื้นที่ที่อาจเป็นจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน หรือพื้นที่ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เป็นต้น

ธีรยุทธ บุญมี มองว่า การแก้ปัญหาพื้นฐานทางสังคมควรให้ความสำคัญกับ “พลังที่สาม” หรือ “พลังของสังคม” เพราะถ้าสังคมโดยรวมมีความเข้มแข็ง นักธุรกิจ นักวิชาชีพ นักศึกษา ปัญญาชน ชาวบ้าน สามารถร่วมแรงร่วมใจกันผลักดันสังคม ปัญหาต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานก็สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ “สังคมเข้มแข็ง” ในความหมายของ อาจารย์ธีรยุทธ จะเน้นที่ การกระจายของพลังทางสังคมที่มาจากทุกส่วน ทุกวิชาชีพ ทุกระดับรายได้ ทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งโดยนัยยะนี้จะแตกต่างจากแนวคิด “ประชาชนเป็นใหญ่” หรือ “อำนาจของประชาชน” ดังเช่น ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีต

ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้ให้ความหมายของ “ประชาสังคม” หรือ “อารยสังคม” ที่ครอบคลุมทุกชนชั้นของสังคม และเน้นเรื่องความสมานฉันท์ ความกลมเกลียว ความกลมกลืนในภาคประชาสังคม แต่ดร.เอนก ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับประเด็น “ชนชั้นกลาง” “การมีส่วนร่วม” “ความผูกพัน” และ “สำนึกของความเป็นพลเมือง”

ชูชัย ศุภวงศ์ ให้ความหมายของ “ประชาสังคม” ที่กว้างขวางและกลมกลืนกับบริบทของสังคมไทย กล่าวคือ ประชาสังคม หมายถึง เมื่อเกิดวิกฤตการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคม

ที่สลับซับซ้อนยากแก่การแก้ไขผู้คนในสังคมมาร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ ซึ่งนำไปสู่การก่อจิตสำนึก (Civic consciousness) ร่วมกัน มารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic group) ไม่ว่าจะ เป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา หรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการโดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (Civic network) ทั้งนี้ นพ.ชูชัยได้เสนอว่า ขบวนการประชาสังคมของไทยได้มีการพัฒนาการและความเข้มแข็ง เชื่อมโยงเครือข่ายกันมากพอสมควร โดยเฉพาะเครือข่ายของชาวบ้าน และเครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ที่กำลังมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการแสวงหาทางเลือกเพื่อการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ของสังคม แต่ นพ.ชูชัยได้ตั้งข้อสังเกตที่สำคัญว่า สภาพสังคมปัจจุบันมีเงื่อนไขที่เป็นกระแสเห็นยวรั้งไม่ใ้กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของสังคมเติบโตขึ้น อาทิ ระบบพรรคการเมือง รัฐไทย และระบบราชการ ระบบการศึกษา ความสัมพันธ์แนวดิ่งในสังคม และสื่อมวลชนที่ขาดอิสระ

2.2 ลักษณะหรือองค์ประกอบสำคัญของความเป็นประชาสังคม

2.2.1 องค์ประกอบประชาสังคม

กิจกรรมหรือกระบวนการที่จะเรียกว่าเป็นประชาสังคมได้นั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1) *จิตสำนึกประชาคม (Civic Consciousness)* หมายถึง ความคิดและความยอมรับเรื่องการรวมตัวกันอย่างอิสระด้วยความรัก ความเอื้ออาทร ความยอมรับในความคิดเห็นของกันและกัน ในอันที่จะเรียนรู้ร่วมกัน หรือแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ การรวมตัวกันจึงเป็นลักษณะหุ้นส่วน (Partnership) เป็นความสัมพันธ์ในแนวนอน (Horizontal) มีอิสระเท่าเทียมกัน และมีการเรียนรู้ร่วมกัน

2) *โครงสร้างองค์กรประชาสังคม (Civic Organization)* หมายถึง กลุ่มการรวมตัวซึ่งอาจเป็นองค์กรที่เป็นทางการ(นิติบุคคล) หรือไม่เป็นทางการก็ได้ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันเฉพาะคราว เฉพาะเรื่องหรือต่อเนื่องก็ได้ สมาชิกของกลุ่มอาจเป็นบุคคลในภาครัฐ ภาคธุรกิจ หรือประชาชน หรือรวมกันอยู่ก็ได้ จำนวนสมาชิกไม่จำกัด มีสมาชิกเพียง 2 - 3 คนก็ได้ รูปแบบที่เห็นได้มากที่สุด ก็คือ องค์กรเอกชนสาธารณะประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นมูลนิธิ สมาคม ชมรม สมาพันธ์ สหพันธ์ ชุมนุม สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มอื่นๆ ประเด็นสำคัญการรวมกลุ่มต้องมีจิตสำนึกประชาคมครบถ้วน การรวมกลุ่มที่มีลักษณะจัดตั้ง ขึ้นมา ขาดการสร้าง Partnership ไม่มีการเรียนรู้ร่วมกันและมีลักษณะความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง แม้จะเกิดอยู่ในชุมชนไม่

ว่าจะสนับสนุน โดยภาครัฐหรือองค์กรเอกชนก็ไม่สามารถนับเป็นประชาสังคมได้ เพราะขาดจิตสำนึกประชาสังคม

3) *เครือข่ายประชาคม (Civic Network)* หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการซึ่งเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่ม หรือ เชื่อมโยงองค์กรประชาสังคมต่างๆ เข้าด้วยกัน ปัจจัยสำคัญของเครือข่ายประชาสังคม คือ ระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ เครือข่ายประชาสังคมจะเป็นสิ่งที่ช่วยรวมจิตสำนึกของสมาชิกและองค์กรประชาสังคมต่างๆ ให้เกิด "อำนาจที่สาม" ที่มีความเข้มแข็งในสังคมขึ้นมา

2.2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประชาสังคม

ผู้ศึกษาขอยกเอาแนวคิดทฤษฎี ในยุคศตวรรษที่ 18 สังคมยุโรปก้าวเข้าสู่สังคมพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมในยุคนี้ ของ *อดัม เฟอ์กูสัน (มีชีวิตในช่วง ค.ศ.1723-1816)* นักปรัชญาชาวสก็อตได้นำแนวคิดประชาสังคมมาอธิบายในทฤษฎีการเมืองใหม่ ในทัศนะของเฟอ์กูสันมองว่าประชาคมเป็นสังคมที่ได้รับการขัดเกลาและปรุงแต่งให้มีความเป็นอารยธรรม เป็นสังคมที่อยู่ในขั้นตอนที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การเมือง การสังคม เฟอ์กูสันเห็นว่าความก้าวหน้าคือตัวชี้วัดถึงความมีอารยธรรม จุดมุ่งหมายของมนุษย์คือการสละความลำบากและความไม่สะดวกสบายออกไป ขณะเดียวกันก็มุ่งไขว่คว้าหาความได้เปรียบต่างๆ เพื่อการปรับปรุงการดำรงชีวิตในปัจจุบันให้ดีขึ้น ความก้าวหน้าของอารยธรรมเป็นสิ่งที่ค่อยๆ เกิดขึ้นโดยตัวของมันเอง อารยธรรมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ไม่มีรัฐบาลใดที่สามารถจะดำเนินการตามแผนและโครงการให้เกิดอารยธรรมขึ้นมาได้ องค์กรทางสังคมและรัฐบาลในรูปแบบต่างๆ กำเนิดขึ้นมาจากธรรมชาติที่แตกต่างกันของแต่ละสังคม ประชาสังคมเป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นมาเองพร้อมกับการขัดเกลาและปรุงแต่งสังคม มีการพัฒนาการค้นคว้าทางเทคโนโลยีและแบ่งงานกันทำ เฟอ์กูสันเห็นว่าเส้นทางแห่งความก้าวหน้าของมนุษย์มีหลายขั้นตอนตั้งแต่จากความป่าเถื่อนในยุคดั้งเดิมจนกระทั่งก้าวไปสู่อารยธรรมที่มีความก้าวหน้า สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต

ตามความคิดของเฟอ์กูสัน ความก้าวหน้ามิได้หมายถึงเพียงความก้าวหน้าทางศิลปะและเทคโนโลยีเท่านั้นแต่รวมไปถึงการปรับปรุงทางศีลธรรมด้วย ความก้าวหน้าจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าหากมนุษย์ไม่แสวงหาความสมบูรณ์ซึ่งหมายถึงความเข้าใจในธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมทางการเมือง การอบรมพัฒนาความดีและปลูกฝังความรู้สึกทางศีลธรรมเป็นประเด็นสำคัญของแนวคิดประชาสังคม ความเข้มแข็งของรัฐไม่ได้ขึ้นอยู่กับความมั่งคั่งเท่านั้น แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือคุณธรรมของพลเมือง

เฟอ์กูสันเห็นว่าไม่มีระบบกฎหมายใดๆ ไม่ว่าจะเป็กฎหมายทางการเมืองหรือกฎหมายชาติใดๆ สามารถที่จะปกป้องสังคมการเมืองได้ สังคมการเมืองอาจถูกกัดเซาะให้ผุ

ก่อนได้หากปราศจากการทำนุบำรุงคุณธรรมของพลเมือง ถึงแม้จะมีสถาบันทางการเมืองที่ดีที่สุดก็ไม่เพียงพอต่อการป้องกันรักษาเสรีภาพของบุคคลได้ เสรีภาพที่ใช้กันอย่างรื่นรมย์จะไม่ถูกปกป้องอีกต่อไปหากไม่มีการเฝ้าระวังทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง หากไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง รัฐบาลของสังคมนิยมอาจกลายมาเป็นรัฐบาลเผด็จการที่ทำให้ในสิ่งเลวร้ายต่อสาธารณชนขึ้นมาได้ ในทัศนะของเฟอร์กูสันเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นความจำเป็นทางศีลธรรมของพลเมืองและเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของประชาสังคม เสรีภาพทางการเมืองต้องเข้าใจว่าเป็นเสรีภาพแบบพลเมือง (civic liberty) ซึ่งเฟอร์กูสันแยกออกต่างหากจากเสรีภาพส่วนตัว (private liberty) การปรุงแต่งทางการเมืองจะต้องพัฒนาฝึกฝนให้สมาชิกในสังคมเป็นผู้มีเหตุผลและมีจิตใจที่จะทำหน้าที่ทางสังคมและปฏิบัติการสาธารณะต่างๆ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลรวมทั้งความมั่นคงในทรัพย์สินจะไม่มีคุณสมบัติพอหากพลเมืองไม่มีความคิดที่จะแสดงออกถึงความมีคุณธรรมและดำรงชีวิตแบบพลเมืองผู้กระตือรือร้น เฟอร์กูสันเน้นว่า เสรีภาพทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวบ่งบอกถึงรัฐที่มีความอิสระและเป็นรูปแบบของรัฐบาลที่ดี

โดยสรุป ลักษณะของประชาสังคมที่นำเสนอแม้ว่าจะเป็นสิ่งสำคัญ แต่ก็เพียงแนวทางสำหรับการคิด การทำความเข้าใจ "ประชาสังคม" รวมทั้งการให้นำไปเลือกใช้ในสถานการณ์จริง และบริบทที่เกี่ยวข้อง ของแต่ละพื้นที่ หรือแต่ละองค์กร ดังนั้น ลักษณะที่เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นของบางพื้นที่ อาจเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น หรือไม่สำคัญมากสำหรับในบางพื้นที่ก็ได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ

3.1 ความหมายของการบริหารจัดการน้ำ

ระบบบริหารจัดการน้ำ คือ ส่วนที่จะขับเคลื่อนให้ระบบชลประทาน สามารถทำหน้าที่ส่งน้ำ และให้น้ำแก่พืชได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนคือ

1) กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการบริหารจัดการน้ำ หรือส่วนที่เรียกว่า ซอฟต์แวร์ (Softwares)

2) บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำ และรูปแบบการจ้องค์กรการบริหารจัดการน้ำ หรือที่เรียกว่า ฮิวแมนแวร์ (Humanwares) การบริหารจัดการน้ำจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็ต่อเมื่อมีระบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม นั่นคือ มีกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เหมาะสม มีบุคลากรตลอดจนรูปแบบการจ้องค์กรที่เหมาะสมการบริหารจัดการน้ำ

ในปัจจุบัน แนวคิดของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จะมีลักษณะเป็นการบริหารจัดการน้ำ แบบผสมผสาน หรือแบบบูรณาการ ซึ่ง Global Water Partnership (GWP) (1996) ได้นิยามว่าการบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน หรือบูรณาการ ประสานการพัฒนา (Integrated Water Resources Management, IWRM) คือ กระบวนการ ในการส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำ ดิน และทรัพยากรอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมอย่างทัดเทียมกัน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของระบบนิเวศ ที่สำคัญแนวคิดของการบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน สามารถแสดงในรูปของทวิที่เรียกว่า “GWP Comb” ส่วนการบริหารจัดการน้ำระดับโครงการและการบริหารจัดการน้ำระดับไร่นาจะเน้นที่การจัดการน้ำชลประทานเป็นหลักการบริหารจัดการน้ำระดับลุ่มน้ำ มีความหมายครอบคลุมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ร่วมกับทรัพยากรอื่นๆ ในลุ่มน้ำ ในลักษณะของการบูรณาการ เพื่อให้การใช้น้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้ให้นิยามคำว่า การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำ (River Basin Water Resources Management) ไว้ดังนี้

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำ หมายถึงการที่จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำ เพื่อให้มีการจัดหาน้ำ (พัฒนาแหล่งน้ำ) ตลอดจนการแก้ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในทุกพื้นที่ของแต่ละลุ่มน้ำ โดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตของทุกๆสิ่งในสังคมทั้ง คน สัตว์ และพืช ฯลฯ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และให้มีการใช้น้ำอย่างยั่งยืน ไพฑูรย์ พะลายะสุต (2535) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดการน้ำชลประทานไว้ว่า การจัดการน้ำชลประทานที่ดีทำให้ประสบผลสำเร็จในการเพิ่มผลผลิต และสามารถดำเนินการเกษตรแผนใหม่แบบเป็นธุรกิจได้ กิจกรรมชลประทานมีทั้งด้านวิศวกรรมและการจัดการ เพราะในโครงกาชลประทานนั้นประกอบด้วยวัตถุสิ่งก่อสร้าง การจัดการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจและสังคม การจัดการชลประทานโดยภาพรวมประกอบด้วย 3 ประการคือ

1. การจัดหาน้ำ การแบ่งปันน้ำตามสิทธิการใช้น้ำ การส่งน้ำให้ตรงตามปริมาณเวลา และสถานที่ ตลอดจนการระบายน้ำส่วนที่เกินความต้องการของพืชออกจากแปลงเพาะปลูกด้วย

2. การออกแบบ การก่อสร้าง การควบคุมแหล่งน้ำและบำรุงรักษา

3. การมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำการเผยแพร่ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา ระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ใช้น้ำ และระหว่างผู้ใช้น้ำด้วยกัน ตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านนโยบายและแผน การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ อาจจะสำรวจใหม่ด้วยตนเองหรืออาจจะให้เจ้าหน้าที่ระดับตำบลหรือหมู่บ้านเป็นผู้ให้ข้อมูลเช่น ข้อมูลประชากร และข้อมูลสภาพแหล่งน้ำในหมู่บ้านเป็นต้นการพัฒนาแหล่งน้ำ

ขนาดเล็กต้องให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการน้ำ สอดคล้องกับศักยภาพทางกายภาพของหมู่บ้าน และดำเนินการได้อย่างประหยัด และเพื่อเสริมการทำงานในช่วงหน้าฝน หรือฝนทิ้งช่วง ตลอดจนน้ำสำหรับเลี้ยงสัตว์ และปลูกพืชผักในฤดูแล้งวิธีการจัดหา น้ำ คือการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และการผันน้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์ การจัดการทรัพยากรน้ำในแต่ละลุ่มน้ำ จึงประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2540)

- o การพัฒนาแหล่งน้ำ (จัดหาน้ำ) เพื่อประโยชน์ด้านต่างๆ
- o การจัดสรรและใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
- o การอนุรักษ์แหล่งน้ำ
- o การแก้ปัญหาหน้าท่วม
- o การแก้ปัญหาด้านคุณภาพน้ำ

อภิชาติ อนุกุลอำไพ และโกวิท ท้าวเสงี่ยม (2526) ได้เสนอ แนวคิดในการวางโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อเลือกรูปแบบอาคารที่เหมาะสมในการเก็บกักแหล่งน้ำ ในการวางโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเราสามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลโครงการ

เป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดของโครงการเพื่อทำความเข้าใจต่อโครงการ และวิเคราะห์เป้าหมายตลอดจนวัตถุประสงค์ของโครงการให้ชัดเจนหากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ โครงการไม่ชัดเจนการดำเนินโครงการต่อมาอาจผิดพลาดจนทำให้โครงการไม่ประสบความสำเร็จและเป็นการลงทุนที่สูญเปล่า

2. กำหนดที่ตั้งโครงการ

ในขั้นนี้เป็นการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งโครงการโดยประมาณในแผนที่ 1:50,000 ตำแหน่งที่ตั้งโครงการแน่นอนจะกำหนดภายหลังในขั้นตอนการออกแบบหัวงานแต่ในขั้นนี้ต้องกำหนดตำแหน่งเบื้องต้นก่อน เพื่อใช้ในการหาขนาดของพื้นที่รับน้ำฝนและปริมาณน้ำท่า รวมทั้งใช้ในการคำนวณเบื้องต้นก่อนที่จะดำเนินการศึกษาต่อจนกระทั่งขั้นตอนออกแบบหัวงานอีกทั้งเพื่อใช้ตรวจสอบเบื้องต้นในเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3. ตรวจสอบคุณสมบัติทั่วไปของกลุ่มน้ำ

คุณสมบัติทั่วไปที่ตรวจสอบ ได้แก่ พิกัดของหัวงาน ขอบเขตพื้นที่รับน้ำฝน และความยาวของน้ำ

4. ความต้องการใช้น้ำของโครงการ

ความต้องการใช้น้ำของโครงการ เพื่อการอุปโภค-บริโภค ใช้ 200 ลิตร/วัน/คน เพื่อการอุตสาหกรรมใช้ 10 ลบ.ม./ไร่/วัน ส่วนความต้องการใช้น้ำทางด้านการเกษตรให้พิจารณาดังนี้

- ก) รวบรวมพื้นที่เพาะปลูกทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง
- ข) สอบถามความต้องการของราษฎรและความเห็นของเกษตรอำเภอ
- ค) กำหนดแผนการเพาะปลูกพืช ซึ่งในพื้นที่อาจมีการปลูกพืชหลายชนิดในแต่ละปี

ง) กำหนดปริมาณน้ำที่พืชต้องการ ซึ่งพิจารณาแผนการปลูกพืช ชนิดพืชที่ปลูก และปริมาณฝนใช้การ

จ) กำหนดปริมาณน้ำที่จะส่งให้กับพื้นที่เพาะปลูกให้พิจารณาประสิทธิภาพการชลประทานประกอบด้วย

5. การประเมินปริมาณน้ำต้นทุน

กรณีใช้น้ำฝนเป็นแหล่งน้ำต้นทุน ให้ใช้สถิติน้ำฝนที่อยู่ใกล้เคียงเป็นสถานีอ้างอิง หรืออาจมีการใช้ข้อมูลหลายๆ สถานีโดยรอบโครงการแล้วทำการเฉลี่ยข้อมูลโดยใช้วิธี ทีเอสเซน (Thessien Average) ก็ได้กำหนดปริมาณน้ำท่าโดยการกระจายน้ำฝนแต่ละเดือนลงบนพื้นที่ ซึ่งจะต้องเปรียบเทียบ Specific Yield จากแผนที่ว่าปริมาณน้ำท่าที่ประเมินยอมรับได้หรือไม่

กรณีใช้น้ำใต้ดินเป็นแหล่งน้ำต้นทุนใช้ค่า Yield ของชั้นน้ำใต้ดินจากข้อมูลกรมทรัพยากรธรณี มาประเมินปริมาณการให้น้ำ

6. กำหนดประเภทโครงการ

การกำหนดประเภทโครงการให้พิจารณาจากปริมาณความต้องการน้ำ เทียบกับน้ำต้นทุนตลอดทั้งปีหากพบว่ามีน้ำต้นทุนเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้งก็ไม่จำเป็นต้องสร้างอ่างเก็บน้ำ ลักษณะโครงการควรจะเป็นฝายทดน้ำ ในทางตรงข้ามหากปริมาณน้ำไม่ไหลตลอดปีให้พิจารณาโครงการประเภทอ่างเก็บน้ำ หากมีปัญหาเรื่องระดับน้ำอยู่ต่ำกว่าพื้นที่ชลประทานควรเป็นโครงการสถานีสูบน้ำ

7. กำหนดตำแหน่งที่ตั้งห้วงงาน

กรณีที่เป็นฝายทดน้ำหรือเขื่อนทดน้ำควรเลือกทำเลที่เป็นลำน้ำตรง หรือเมื่อขุดช่องลัดแล้วได้ลำน้ำตรง ตลิ่งสูง แข็งแรง และไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพลำน้ำลักษณะลำน้ำแข็งแรงสามารถรองรับตัวอาคารได้และมีชั้นทับน้ำอยู่เพื่อให้สามารถป้องกันการรั่วซึมลอคใต้อาคารได้ง่าย

กรณีที่เป็นสถานีสูบน้ำควรพิจารณาดำเนินการที่ ตั้ง คล้ายโครงการฝายทดน้ำ โดยเลือกทำเลที่ค่อนข้างตรง และมักไม่มีการขุดช่องลัด

กรณีที่เป็นอ่างเก็บกักน้ำควรพิจารณาดำเนินการที่มีเนินดินใกล้เคียงกัน 2 ฝั่งลำน้ำ เพื่อให้เป็นสันทำนบ ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดค่าก่อสร้างลงได้ สภาพธรณีควรมีความมั่นคงแข็งแรง

เพียงพอที่จะรับน้ำหนักตัวอาคาร ได้และมีสันทับน้ำอยู่ในระดับดิน ควรหลีกเลี่ยงบริเวณที่เป็นภูเขา หินปูนเนื่องจากมีโอกาสเกิดรอยร้าวได้มาก

8. การออกแบบอาคารห้วงงาน,ระบบส่งน้ำ, ระบบระบายน้ำ

9. การศึกษาด้านอื่นๆ

การศึกษาด้านอื่นๆ ได้แก่ การวางแผนงานก่อสร้างการประเมินผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการวิเคราะห์โครงการเป็นต้น

10. การประมาณราคาก่อสร้างเพื่อจัดตั้งงบประมาณ

4. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ การปกครองท้องถิ่น มาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ local government ได้มีผู้ให้ความหมาย คำจำกัดความ หรือนิยามของการปกครองท้องถิ่นไว้มากมาย แต่โดยสรุปแล้วมักมีความหมายไปในแนวทางที่คล้ายคลึงกัน คำนิยามของการปกครองท้องถิ่นที่เป็นที่ยอมรับและได้รับการอ้างอิงอยู่อย่างกว้างขวาง มีดังนี้ (รศคนธ์ รัตนเสริมพงศ์, 2553)

4.1 การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรัฐหรือประเทศ

ชุมชน หรือ Community หมายถึง ผู้คนที่อยู่ร่วมกัน ตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งอยู่ในพื้นที่เดียวกันใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยทั่วไปสมาชิกของชุมชนมักมีความเกี่ยวพันกันทางใดทางหนึ่งหรือหลายๆ ทาง เช่น มีเชื้อสายเผ่าพันธุ์เดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน มีวัฒนธรรมประเพณีเดียวกัน มีประวัติศาสตร์ร่วมกัน หรืออพยพย้ายถิ่นฐานมาด้วยกัน สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่ง มักมีความรู้สึกผูกพันเป็นพวกพ้องเดียวกัน และมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกัน

4.2 ชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีอัตตาณัติ (Autonomy) หรืออำนาจอิสระในการปกครองตนเอง

เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้อย่างเป็นอิสระตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นจำเป็นที่จะต้องมีอัตตาณัติ หรืออำนาจอิสระ อย่างเพียงพอในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง ชุมชนท้องถิ่นสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างเป็นอิสระในกิจการที่อยู่ในอำนาจของท้องถิ่น เช่น เมื่อรัฐบาลกระจายอำนาจในการดูแลรักษาความสะอาดให้ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นก็จะมีอำนาจอิสระที่จะดำเนินการดูแลรักษาความสะอาดด้วยวิธีการที่ท้องถิ่นเห็นว่าเหมาะสม ท้องถิ่นจะจ้างพนักงานก็คน จะซื้อรถเก็บขยะคันเล็ก

หรือคนใหญ่ จะทาสีถึงขยะเป็นสีอะไร ก็แล้วแต่ชุมชนท้องถิ่นนั้นจะเห็นสมควร ไม่จำเป็นที่จะต้องขอความเห็นชอบ ขออนุญาตหรือขออนุมัติจากรัฐบาลหรือตัวแทนของรัฐบาล

4.3 ชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal rights) ในการปกครองตนเอง

สิทธิของชุมชนท้องถิ่นจะต้องได้รับการยอมรับอย่างถูกต้องตามกฎหมาย รัฐบาลจะต้องรับรองสิทธิของท้องถิ่น โดยกฎหมายตลอดจนคุ้มครองสิทธิอันถูกต้องชอบธรรมของท้องถิ่น โดยทั่วไป การกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง จะต้องกระทำโดยตราเป็นกฎหมายระดับชาติหรือระดับรัฐ ซึ่งบัญญัติเงื่อนไขหลักเกณฑ์ว่าชุมชนของท้องถิ่นลักษณะใดจึงจะได้รับการกระจายอำนาจและสามารถจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งกำหนดฐานะ สิทธิ อำนาจ ตลอดจนหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติเทศบาล ได้กำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติของชุมชนท้องถิ่นที่จะสามารถจัดตั้งเป็นเทศบาลไว้ ชุมชนท้องถิ่นใดมีคุณสมบัติครบถ้วนและต้องการจะปกครองตนเองในรูปแบบเทศบาล ก็สามารถขอจัดตั้งเป็นเทศบาลตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ในที่สุดเมื่อมีการตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาล ชุมชนและเทศบาลซึ่งเป็นองค์กรของชุมชนนั้น ก็จะมีสิทธิอำนาจอย่างถูกต้องตามพระราชบัญญัติเทศบาล

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรของชุมชนท้องถิ่นนั้น นอกจากจะได้รับการรับรองสิทธิตามกฎหมายแล้ว องค์กรเหล่านี้ยังได้รับการรับรองฐานะตามกฎหมายด้วย กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกองค์กร จะมีฐานะเป็น “นิติบุคคล” (Juristic person หรือ Legal person) ซึ่งโดยปกติจะมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายหลักซึ่งจัดระเบียบบริหารของท้องถิ่นแต่ละรูปแบบไว้เป็นที่เรียบร้อย เช่น ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 43 ว่า “องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล” การมีฐานะเป็นนิติบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีความสามารถในการถือสิทธิ เช่น การถือสิทธิในที่ดิน การถือสิทธิในทรัพย์สินต่างๆ เป็นต้น และมีความสามารถในการใช้สิทธิ อันได้แก่การกระทำนิติกรรมต่างๆ เช่น การจัดซื้อ จัดจ้าง การจ้างแรงงาน เป็นต้น

นอกจากนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิตามกฎหมาย ในการใช้อำนาจดำเนินกิจการของท้องถิ่นตามที่กฎหมายได้รับรองไว้ ทั้งนี้แล้วแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้อย่างไร ซึ่งโดยปกติกฎหมายมักจะกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจที่สำคัญซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานของท้องถิ่น ได้แก่

1. อำนาจในการบัญญัติกฎหมายของท้องถิ่น ในการปฏิบัติงานของท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการออกกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือ

ข้อบังคับต่างๆ ใช้บังคับในเขตท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังจะเห็นได้จากการที่กรุงเทพมหานครต้องกำหนดโทษปรับ 2,000 บาท สำหรับการทิ้งขยะลงพื้น เพื่อรักษาความสะอาดในเขตพื้นที่

2. อำนาจในการกำหนดงบประมาณของท้องถิ่น โดยปกติ การกำหนดงบประมาณจะจัดทำในรูปแบบของกฎหมาย เช่น ในระดับชาติจะจัดทำเป็นพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ในระดับท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน จัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณ เทศบัญญัติงบประมาณ หรือข้อบังคับงบประมาณ แล้วแต่กรณี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการกำหนดงบประมาณสำหรับบริหารกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้งบประมาณของท้องถิ่นสอดคล้องกับความประสงค์ของประชาชนในท้องถิ่นและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง

4.4 ชุมชนของท้องถิ่นจะต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครองตนเอง (Necessary organizations) เมื่อประชาชนในท้องถิ่นได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาล ประชาชนจะมีอำนาจปกครองตนเอง ทั้งนี้แล้วแต่ว่าจะได้รับการกระจายอำนาจในเรื่องใดบ้าง สมมติว่าชุมชนหนึ่งได้รับการกระจายอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาความสะอาด การสาธารณสุข การจัดการศึกษาและการขนส่งมวลชน อำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนั้นจึงต้องจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชน การจัดตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ใช้อำนาจของรัฐบาลได้กระจายให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยทั่วไปมีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ที่สำคัญ 2 ประการ คือ หน้าที่ด้านนิติบัญญัติ และหน้าที่ด้านบริหาร

4.4.1 หน้าที่ด้านนิติบัญญัติ ได้แก่ หน้าที่ในการออกกฎหมาย การอนุมัติงบประมาณ และการควบคุมการบริหารท้องถิ่น โดยปกติองค์กรที่ทำหน้าที่นี้ คือ สภาท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่น สามารถแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนในท้องถิ่น สะท้อนปัญหาและความต้องการของชุมชนของท้องถิ่น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

4.4.2 หน้าที่ด้านบริหาร ได้แก่ หน้าที่ในการกำหนดแผนและโครงการ จัดทำงบประมาณ และดำเนินกิจการท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ผู้ที่ทำหน้าที่นี้ อาจเป็นผู้บริหารคนเดียว หรือคณะผู้บริหาร ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงประชาชนในท้องถิ่น หรือมาจากการแต่งตั้งของสภาท้องถิ่นซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน

4.5 ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองตนเองในท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้น จะทำให้การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของประชาชนในท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อประชาชนในท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้การบริหารงานของท้องถิ่นสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจถึงกลไกในการปกครองแบบประชาธิปไตย เห็นความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของตนเอง และสนับสนุนให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

4.5.1 หลักการเกี่ยวกับความเป็นอิสระและการปกครองตนเองของท้องถิ่น

การที่ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจะมีความเป็นอิสระและมีอำนาจปกครองตนเองมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์กรปกครองในระดับที่สูงขึ้นไปถัดจากท้องถิ่นเป็นผู้กำหนด ซึ่งถ้าเป็นประเทศที่มีลักษณะเป็นรัฐเดี่ยว ความเป็นอิสระและอำนาจปกครองตนเองของท้องถิ่นก็จะกำหนดโดยกฎหมายในระดับชาติ แต่ถ้าเป็นรัฐรวม ก็จะขึ้นอยู่กับรัฐบาลมลรัฐ ฉะนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศที่เป็นรัฐรวมจึงอาจมีความเป็นอิสระและมีอำนาจปกครองตนเองมากน้อยแตกต่างกัน แล้วแต่กฎหมายของแต่ละมลรัฐจะกำหนดไว้ เช่น บางมลรัฐในสหรัฐอเมริกากำหนดให้ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระและมีอำนาจมาก ถึงขนาดที่สามารถกำหนดรูปแบบโครงสร้างตลอดจนอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นได้เอง เป็นต้น

ประเทศประชาธิปไตยโดยทั่วไปจะจัดระเบียบการปกครองและการบริหารท้องถิ่น ในลักษณะที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระและมีอำนาจปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง โดยมีหลักการและวิธีการที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล อย่างไรก็ดี สามารถสรุปหลักการและวิธีการที่สำคัญที่จะสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระและมีอำนาจปกครองตนเองได้ ดังต่อไปนี้

1) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคล ได้รับการรับรองฐานะ และได้รับรองสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกระทำการต่างๆ ได้ด้วยตนเองโดยถูกต้องตามกฎหมาย มีความสามารถในการถือสิทธิและใช้สิทธิอย่างเป็นอิสระ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเป็นเจ้าของที่ดินหรือทรัพย์สินต่างๆ ได้ สามารถทำสัญญาซื้อขาย ว่าจ้างต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

2) กำหนดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งอาจกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจมากถึงขนาดกำหนดทุกสิ่งทุกอย่างเองได้อย่างอิสระ ดังเช่น ที่ปรากฏในบางมลรัฐในสหรัฐอเมริกา หรืออาจเพียงแค่นี้มี

อำนาจเลือกใช้รูปแบบที่รัฐกำหนดให้ ดังเช่นในประเทศไทยที่ประชาชนในเขตเทศบาลมีอิสระที่จะเลือกใช้โครงสร้างแบบคณะเทศมนตรี ซึ่งนายกเทศมนตรีและเทศมนตรีมาจากความเห็นชอบของสภาเทศบาล หรือแบบนายกเทศมนตรีซึ่งประชาชนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงกันได้

3) กระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นบริหารกิจการท้องถิ่นของตนเองอย่างกว้างขวาง โดยกำหนดให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วไปของประชาชนในท้องถิ่น อยู่ในอำนาจของท้องถิ่นที่จะตัดสินใจและดำเนินการได้อย่างเป็นอิสระตามความต้องการของท้องถิ่น นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งในสหรัฐอเมริกาสามารถกำหนดอำนาจหน้าที่ของตนเองได้ ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอังกฤษ และองค์กรบางรูปแบบของไทย เช่น เทศบาล สามารถเลือกที่จะทำหรือไม่ทำหน้าที่บางประการได้

4) กำหนดให้การตัดสินใจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการของท้องถิ่นสิ้นสุดที่ท้องถิ่น โดยปกติองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดในท้องถิ่น คือ สภาท้องถิ่น ถ้าสภาท้องถิ่นซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นตัดสินใจแล้วถือว่าสิ้นสุด ไม่ต้องขอความเห็นชอบจากองค์กรอื่น จากผู้บริหารในส่วนภูมิภาค เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือจากส่วนกลาง เช่น รัฐมนตรี หรือจากรัฐบาล แต่ประการใด

5) กำหนดให้รัฐบาลมีอำนาจกำกับดูแลองค์กรปกครองท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น ไม่เข้าไปควบคุมท้องถิ่นมากเกินไปจนท้องถิ่นขาดอิสระโดยทั่วไป ในประเทศประชาธิปไตยมักกำหนดให้รัฐบาลมีอำนาจควบคุมในลักษณะที่เรียกว่าการควบคุมภายหลังการกระทำ คือปล่อยให้ท้องถิ่นกระทำการโดยอิสระ หากพบภายหลังว่ากระทำไม่ถูกต้องจึงค่อยดำเนินการสอบสวนหรือฟ้องร้องตามกฎหมาย และไม่นิยมควบคุมแบบก่อนการกระทำ คือ ต้องให้ท้องถิ่นได้รับอนุมัติหรือได้รับความเห็นชอบก่อน จึงจะดำเนินการได้ ทั้งนี้ เนื่องจากการควบคุมในลักษณะหลังจะทำให้ท้องถิ่นขาดอิสระ

6) กำหนดให้รัฐบาลในส่วนกลาง รัฐบาลมลรัฐ หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไม่มีอำนาจแทรกแซงกิจการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยกเว้นกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นสถานการณ์วิกฤตที่รัฐบาลจำเป็นต้องเข้าแทรกแซง มิฉะนั้นจะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประชาชนในท้องถิ่น หรือต่อประเทศชาติ

กฎหมายและแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้ส่วนราชการ ที่มีการถ่ายโอนภารกิจในด้านการบริหารจัดการ และการดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกฎหมาย ได้กำหนดหน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังต่อไปนี้

- พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

มาตรา 68 บัญญัติให้ องค์การบริหารส่วนตำบล อาจจัดทำกิจกรรม ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และเพื่อการเกษตร

- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

มาตรา 16 บัญญัติให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจ และหน้าที่ในการจัดการระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตนเองดังนี้

(4) การสาธารณสุข โภค และการก่อสร้างอื่นๆ

(6) การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ

- แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้ส่วนราชการต้องทำการถ่ายโอนภารกิจ จำนวน 245 ภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจเลือกทำโดยอิสระ ดังนี้

1) การดูแลบำรุงรักษาปรับปรุงโครงการชลประทานขนาดเล็ก

2) โครงข่ายคลองหนองน้ำและคลองธรรมชาติ

3) การบำรุงรักษาซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็ก

สำหรับการถ่ายโอนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

1) การดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำ

2) การขุดลอกคลอง การขุดลอกแหล่งน้ำ

3) การขุดสระเก็บน้ำ เพื่อการอุปโภค

4) การก่อสร้างและบำรุงรักษาฝายน้ำล้นคอนกรีตเสริมเหล็ก

5. บริบทพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย

องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล 1 ใน 22 องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอตระการพืชผล ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบล เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2539 และที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ตั้งอยู่ที่บ้านคอนสาย หมู่ที่ 5 ตำบลคอนสาย อำเภอ

ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย มีเนื้อที่ทั้งหมด จำนวน 55,355 ไร่ หรือ 88.9 ตารางกิโลเมตร แยกเป็นแต่ละหมู่บ้านได้ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านสร้างโพน	จำนวน 4,000 ไร่
หมู่ที่ 2 บ้านคอนม่วง	จำนวน 3,986 ไร่
หมู่ที่ 3 บ้านนาคำ	จำนวน 3,500 ไร่
หมู่ที่ 4 บ้านโป่งน้อย	จำนวน 9,000 ไร่
หมู่ที่ 5 บ้านคอนสาย	จำนวน 4,260 ไร่
หมู่ที่ 6 บ้านคอนสาย	จำนวน 7,300 ไร่
หมู่ที่ 7 บ้านโนนใหม่	จำนวน 3,343 ไร่
หมู่ที่ 8 บ้านหัวสะพาน	จำนวน 2,923 ไร่
หมู่ที่ 9 บ้านห้วยหวาย	จำนวน 2,993 ไร่
หมู่ที่ 10 บ้านดงเจริญ	จำนวน 14,050 ไร่

พื้นที่ตำบลคอนสาย มีลักษณะภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย เป็นที่ราบสูง อากาศ ค่อนข้างแห้งแล้ง มีอาณาเขตติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลแก่งเค็ง	อำเภอภูซำปูน
ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลบ้านแดง, คำเจริญ	อำเภอตระการพืชผล
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลถ้ำแซ่	อำเภอตระการพืชผล
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลเกษม	อำเภอตระการพืชผล

อาชีพ

ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ประกอบอาชีพหลายอาชีพ เช่น รับราชการ รับจ้างทั่วไป ทำการเกษตร ทำนา ค้าขาย ฯลฯ

- อาชีพรับจ้าง	30	เปอร์เซ็นต์
- อาชีพเกษตรกร	60	เปอร์เซ็นต์
- อาชีพค้าขายและรับราชการ	10	เปอร์เซ็นต์

ทรัพยากรในพื้นที่

- แหล่งน้ำธรรมชาติ
 - ลำน้ำ, ลำห้วย 2 สาย (ห้วยที , ห้วยขุมคำ)
 - บึง , หนองและอื่นๆ 13 แห่ง
- แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝ่าย	15	แห่ง
- บ่อน้ำตื้น	18	แห่ง
- ประปา	11	แห่ง
- สระน้ำ	16	แห่ง

ข้อมูลแหล่งน้ำที่ศึกษา ได้แก่

1. ลำห้วยที่ไหลผ่าน จำนวน 7 หมู่บ้าน (บ้านดงเจริญ, บ้านโป่งน้อย, บ้านห้วยหวาย, บ้านนาคำ, บ้านดอนม่วง, บ้านหัวสะพาน, บ้านคอนสาย)

2. ลำห้วยชุมคำ ไหลผ่าน จำนวน 3 หมู่บ้าน (บ้านโป่งน้อย, บ้านห้วยหวาย, บ้านนาคำ) ลำห้วยที่ และลำห้วยชุมคำ เป็นลำห้วยที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ สภาพปัจจุบันของแหล่งน้ำ มีลักษณะตื้นเขินมาก ในการพัฒนาแหล่งน้ำที่ผ่านมา ในช่วงปี พ.ศ. 2552 – พ.ศ. 2553 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการของบประมาณจากหน่วยงานอื่น (กรมทรัพยากรน้ำภาค 5) ทำการขุดลอกลำห้วยที่ ที่ช่วงของบ้านดงเจริญ หมู่ที่ 10 กว้าง 15 เมตร ยาว 1,800 เมตร สูง 3 เมตร และก่อสร้างฝายกั้นน้ำ ความจุ 81,000 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์บ้านดงเจริญ ในช่วงปี พ.ศ. 2555 ผู้ศึกษาได้จัดตั้งงบประมาณในการก่อสร้างฝายน้ำล้น ที่บ้านหัวสะพาน หมู่ที่ 8 ขนาดกว้าง 10 เมตร สันฝายสูง 1.50 เมตร กำแพงข้างสูง 3 เมตร ความจุประมาณ 34,000 ลูกบาศก์เมตร สามารถกักเก็บน้ำได้เพิ่มมากขึ้นและพื้นที่ได้รับประโยชน์ หมู่บ้านหัวสะพาน ในระหว่างความยาวของลำห้วยมีฝายเดิมอยู่ในช่วงของบ้านนาคำ หมู่ที่ 3 ขนาด กว้าง 10 เมตร สันฝายสูง 1.50 เมตร กำแพงข้างสูง 3 เมตร ความจุประมาณ 30,000 ลูกบาศก์เมตร บ้านดอนม่วง หมู่ที่ 2 ขนาด กว้าง 12 เมตร สันฝายสูง 2.0 เมตร กำแพงข้างสูง 3 เมตร ความจุประมาณ 45,000 ลูกบาศก์เมตร

องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ได้มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ได้ทำ MOU บันทึกข้อตกลงกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีและไตรภาคี 9 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง องค์การบริหารส่วนตำบลต้าแซ่ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง องค์การบริหารส่วนตำบลตากแดด องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยฝ้าย องค์การบริหารส่วนตำบลกุศกร องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน และองค์การบริหารส่วนตำบลเซเป็ด ได้ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน(MOU) ในการบริหารจัดการน้ำร่วมกัน โดยใช้หลักการรวมน้ำและกระจายน้ำ ที่ได้การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐมนตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) เป็นโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการ

สาธารณะโดยความร่วมมือในการบริหารงานระหว่างท้องถิ่น ในปัจจุบันไม่มีการสานต่อโครงการ เนื่องจากเปลี่ยนผู้บริหาร

การรวมกลุ่มของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ประชาชนได้จัดตั้ง กลุ่มมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มของบ้านนา คำ หมู่ที่ 3 และบ้านดอนม่วง หมู่ที่ 2 เป็นการรวมกลุ่มของโครงการชลประทานระบบท่อ ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยการผันน้ำมาจากลำห้วยที่จุดที่มีการก่อสร้างฝายมาใช้ในการเกษตร แต่การบริหารจัดการโครงการชลประทานระบบท่อ ของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ไม่ชัดเจน ไม่มีผู้ดูแลโครงการและมีผู้ที่ได้รับประโยชน์มีเพียงไม่กี่ราย จึงทำให้โครงการยุติ ไม่มีการสานต่อโครงการ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยของ อถาวร ศิริคุณ (2545) เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของกรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดขอนแก่นพบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของประชาชนว่าเป็นกระบวนการที่ส่งเสริม สนับสนุนชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนในการดำเนินการใน ศึกษาปัญหาหาสาเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชนร่วมคิดและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชนร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลร่วมการลงทุนในกิจกรรมของชุมชนตามขีดความสามารถร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และซ่อมบำรุงรักษาโครงการศึกษาถึงความต้องการฝึกอบรมกรมการการบริหารในการจัดการโครงการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อที่จะได้ทราบถึงระดับความต้องการในการพัฒนาระดับความรู้ในระดับต่างๆ และนำมาใช้ในการจัดการโครงการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่มีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารโครงการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อที่จะได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ทั้งการวางแผน การดำเนินงาน การประเมินโครงการ ของประชาชนในการบริหารโครงการ ในฐานะที่เป็นผู้รับประโยชน์โดยตรงจากโครงการ

อานนท์ อาภาภิรม (2525) ได้ทำการศึกษา “บทบาทของสภาตำบลกับการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการศึกษาพบว่าจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ แหล่ง

น้ำขนาดเล็ก จำนวน 80 แห่ง โดยการสูมตัวอย่างจาก 16 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพตำบลซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งน้ำขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งน้ำในด้านต่างๆ น้อยกว่าที่ควร แนวความคิดและการปฏิบัติที่ควรได้รับการแก้ไขคือการจัดสรรที่ดินในจำนวนที่พอเหมาะตามอัตราของแต่ละครัวเรือนให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งน้ำ ซึ่งมีสภาพน้ำในฤดูแล้งไม่พอใช้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นขั้นพื้นฐานของแต่ละครัวเรือน ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของสภาพตำบลในการพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่ สภาพทางกายภาพของแหล่งน้ำ คือ สภาพน้ำในฤดูแล้งไม่เพียงพอ ขนาดความจุของแหล่งน้ำสูงกว่า 500,000 ลูกบาศก์เมตร และการมีคลองส่งน้ำในบริเวณแหล่งน้ำ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร คือ การมีไฟฟ้าในชุมชน การมีโรงสีในชุมชน การมีสถานีอนามัยในชุมชน และจำนวนประชากรในบริเวณแหล่งน้ำ นอกจากนี้ยังพบว่า การรวมกลุ่มของประชากร ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร การรวมตัวกันบริจาคที่ดินให้กับสภาพตำบล เพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของสภาพตำบลในการพัฒนาแหล่งน้ำ

อนันต์ ปานคล้าย (2537) ได้ศึกษา การประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ประเภทสระน้ำในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการโครงการมากแม้ว่าจะเป็นสระสาธารณะ แต่ถ้าเป็นสระส่วนตัวน่าจะมีความต้องการมากกว่า การมีส่วนร่วม เมื่อมีสระน้ำของตนเอง อย่างน้อยประชาชนก็มีส่วนร่วมในเรื่องที่ดิน เมื่อมีสระน้ำเป็นของตนเองการพัฒนา การสร้างผลตอบแทนต่างๆ รวมทั้งการดูแลบำรุงรักษา จะเป็นเรื่องของประชาชนที่จะสามารถคิดทำเองได้ การใช้ประโยชน์ ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ที่ตามที่ต้องการโดยไม่มีข้อจำกัด ทั้งการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ใช้ในการเกษตร (เลี้ยงปลา ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ต่างๆ) ความพอใจ ประชาชนเข้าร่วมโครงการเองตามความสมัครใจ เลือกราคาที่ดินในพื้นที่ของตนเองในจุดที่ต้องการตามความพอใจ คุณภาพชีวิต ประชาชนจะมีแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคเป็นของตัวเองเพียงพอ ใช้น้ำในสระสร้างแหล่งอาหาร จากปลา พืชผัก และสามารถจะมีรายได้โดยตรงของตนเองจากผลผลิตหากมีเหลือเพียงพอเพื่อขาย ตามความสามารถ ความสนใจ และความขยันขันแข็งของตนเอง คุณภาพสิ่งแวดล้อม แม้เป็นสระสาธารณะก็ประสบความสำเร็จทางด้านสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว เมื่อเป็นสระส่วนตัว ประชาชนสามารถปลูกต้นไม้พืชผลต่างๆ ซึ่งดูแลได้อย่างใกล้ชิด สามารถปรับปรุงบริเวณให้เหมาะสมตามความต้องการ และปริมาณสระจะมีกระจายเพิ่มขึ้นในหมู่บ้านซึ่งจะสร้างความชุ่มชื้นไปทั่วบริเวณ สิ่งแวดล้อมน่าจะดีขึ้นยิ่งกว่าเป็นสระสาธารณะเสนอแนะให้ส่วนราชการดำเนินการในที่ดินของประชาชนที่ร้องขอให้ราชการเข้าไปช่วยเหลือการดำเนินการในขั้นแรกให้ใช้เครื่องจักรกลของส่วนราชการที่มีอยู่ระดม เข้ามาดำเนินการในโครงการ โดยแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ตามขีด

ความสามารถของเครื่องจักรกล ส่วนที่เกินขีดความสามารถของเครื่องจักรกลก็ให้จ้างเหมาเอกชน เร่งเข้าไปดำเนินการ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จให้ส่งมอบสะพาน้ำกับประชาชนเจ้าของที่ดินไป และรัฐควรจะไปส่งเสริมกิจกรรมต่อเนื่องอื่นๆ ตามความจำเป็นและความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่

พงศ์ศักดิ์ ศรีสมทรัพย์ และปิยะนุช เงินคล้าย (2540) ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา พบว่าเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่มีความจำเป็นต้องใช้น้ำ ซึ่งส่วนใหญ่จะได้มาจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น หนอง บึง แม่น้ำ ลำห้วย โดยจะทำการผันน้ำไปสู่พื้นที่ของตน ซึ่งบางครั้งเรืออาจจะขุดบ่อ หรือสระน้ำส่วนตัว ไว้เก็บกักน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง แต่มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีแหล่งน้ำส่วนตัว ในพื้นที่ที่ห่างไกลแหล่งน้ำตามธรรมชาติ อาจมีความยากลำบากในการผันน้ำเข้าที่ดินของตนเพื่อการเกษตร จึงพบว่าอ่างเก็บน้ำสาธารณะในหมู่บ้านต่างๆ ยังไม่สามารถพัฒนาได้เต็มที่ มีน้ำจำนวนมากที่ไม่ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ดังนั้นเพื่อให้หมู่บ้านได้มีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กของท้องถิ่น จึงควรมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. สำรวจพื้นที่ต่างๆ ว่ามีระบบชลประทานรองรับที่จะช่วยกระจายแหล่งน้ำไปยังพื้นที่ต่างๆ ได้ครบถ้วนหรือไม่ ถ้าในพื้นที่ใดยังไม่มีแหล่งน้ำ ควรจัดทำคลองส่งน้ำไปยังพื้นที่เกษตรให้สามารถควบคุมการไหลของน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถระบายน้ำออกไปเก็บไว้ใช้ในเวลาที่ต้องการได้

2. การวางแผนในการพัฒนาองค์กรประชาชนที่ดูแลแหล่งน้ำ โดยให้ประชาชนรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดสร้างบำรุงรักษาแหล่งน้ำต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันประชาชนยังมีส่วนร่วมในด้านนี้น้อยมากทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และดูแลรักษาให้เกิดประโยชน์ มีแหล่งน้ำจำนวนมากที่รัฐจัดสร้างขึ้นแต่ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ทำให้สูญเสียเงินงบประมาณจำนวนมากแต่ไม่ได้รับประโยชน์

ปธาน สุวรรณมงคล (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เน้นการศึกษาในเชิงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวมทั้งระบบ โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชุมสัมมนากลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น และใช้แบบสอบถามไปยังผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ งบประมาณที่จัดสรรเพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ จะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการดำเนินงานของหน่วยงานนั้นๆ นอกจากนี้พบว่าการจัดรูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำของหน่วยงาน แบบที่ดำเนินงานตามหน้าที่รับผิดชอบ จะมีประสิทธิผลการจัดการทรัพยากรน้ำจะน้อยกว่าหน่วยงานที่มี

การจัดรูปแบบในลักษณะเครือข่ายระหว่างองค์กร โดยการจัดระบบประสานงานระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเข้าร่วมมาตั้งถิ่นฐานในตำบล การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น และภาวะผู้นำ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนเพศ อายุและรายได้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมค้นหาปัญหาและร่วมตรวจสอบและติดตามผล มีค่าต่ำสุดตามลำดับ

วิศรา เนียมนง (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำในเขตโครงการชลประทานจังหวัดจันทบุรี” มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำในเขตโครงการชลประทานจังหวัดจันทบุรี:ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มผู้ใช้น้ำคลองวังโดนด จังหวัดจันทบุรี 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำคลองวังโดนด จังหวัดจันทบุรี 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำโครงการคลองวังโดนด ตำบลสองพี่น้อง และตำบลทุ่งเบญจา จำนวน 250 คน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นที่โครงการชลประทาน จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและการตัดสินใจเป็นลำดับ1 รองลงมามีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการดำเนินโครงการสำหรับด้านการประเมินผลมีส่วนร่วมปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำในเขตโครงการชลประทาน จังหวัดจันทบุรี พบว่า ทุกปัจจัยมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นตำแหน่งของพื้นที่ทำการเกษตร สำหรับปัญหาอุปสรรคสมาชิกขาดความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม ขาดความสามัคคีขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้น้ำ มีการแย่งน้ำกันใช้ ขาดการวางแผนด้านการผลิตขาดการประสานงานกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ และสมาชิกบางคนไม่ปฏิบัติตามกติกาของกลุ่มฯ สำหรับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นที่โครงการชลประทาน จังหวัดจันทบุรี ในเรื่องการประชาสัมพันธ์การ

ดำเนินงานของกลุ่มฯ องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนงบประมาณบางส่วนในการดำเนินงานและควรมีการประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

กฤษณะ เอี่ยมสะอาด (2550) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาแหล่งเพื่อการเกษตร กรณีศึกษาตำบลหนองกลับ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่าการพัฒนาแหล่งน้ำตาม แนวทางการเกษตรทฤษฎีใหม่ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ การพัฒนาแหล่งน้ำตามแนวทางเกษตร ทฤษฎีใหม่นี้ มีความเหมาะสมเป็นอย่างมากสำหรับเกษตรกรที่ปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก ซึ่งสภาพ ดินในพื้นที่เพาะปลูกข้าวส่วนใหญ่เป็นดินค่อนข้างเหนียว สามารถขุดสระน้ำขนาดเล็ก กักเก็บน้ำ ไว้ใช้เพื่อการเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี เพราะนอกจากเกษตรกรจะอาศัยแหล่งน้ำจากน้ำฝน เพียง อย่างเดียวคงไม่เพียงพอ ดังนั้น การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อมาสนับสนุนการเพาะปลูก โดยการขุดสระ เก็บน้ำตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่นี้ จะสามารถลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งได้เป็น อย่างดีและเกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยระบบเกษตรแบบยั่งยืน

คำผา ทองวรรณ (2553) ได้ศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งน้ำอย่างยั่งยืนของเมือง เพียง จังหวัดไชยะบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาพบว่า การ พัฒนาแหล่งน้ำกับเกษตรกรรมไว้ว่า การพัฒนาแหล่งน้ำกับเกษตรกรรมเกษตรกรรมเป็นรูปแบบ ของสหพันธระหว่งคนกับธรรมชาติ โดยมีเกษตรกรชาวบ้านเป็นแกนหลักของคนและมีน้ำเป็น แกนหลักของธรรมชาติ เพื่อสนองเกษตรกรรมซึ่งไม่ใช่แต่เพียงการปลูกพืช และการเลี้ยงสัตว์ เท่านั้นแต่เป็นทั้งกระบวนการซึ่งเน้นการพัฒนากระบวนการ ชีวิตของคนประกอบอยู่ในระบบ การเกษตรทั้งหมด การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรม จึงไม่ใช่แต่เพียงการสร้างอ่างเก็บน้ำ บ่อ บาดาล หรือการใช้ประโยชน์จากน้ำเพื่อเกษตรกรรม ไม่ใช่การมองเพียงการวางท่อ ขุดคลองซอย ทำนบกั้นน้ำ หรือเครื่องสูบน้ำขนาดต่างๆ เท่านั้น ถ้าหาก “คน” ทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็น กุญแจสำคัญ ยังมีได้ถูกไขกุญแจเปิดประตูออกไปสู่การเปลี่ยนทัศนคติให้ถูกต้องกับภาพชีวิตอัน แท้จริงของชาวบ้านแล้ว การพัฒนาชาวบ้านให้เกิดความสุขก็ยังคงไปไม่ถึงเป้าหมายอันแท้จริงได้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอน ไว้ดังนี้

1. รูปแบบการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางราชการเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการปกครองท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนากรอบในการศึกษาครั้งนี้ หลังจากนั้นได้ทำการศึกษาภาคสนามโดยออกไปสัมภาษณ์ มีวิธีดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษานี้เป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัย ในลักษณะของสหวิทยาการ (Interdisciplinary approach) ซึ่งเป็นการตีความตามเนื้อความหลัก (Content Analysis) และการอภิปรายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามวิธีการของ holistic approach

1.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามประกอบด้วย

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยยึดประเด็นตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ในการพูดคุยให้เชื่อมโยงกับประเด็นตามที่ศึกษา โดยผู้วิจัยจะคอยตั้งคำถามเพื่อให้อยู่ในกรอบที่ต้องการ การสัมภาษณ์โดยการพูดคุย ในระดับบุคคลตามความเหมาะสม ลักษณะและชนิดของข้อมูลที่ต้องการ

1.3 การวิเคราะห์ผลงานภาคสนาม

การวิเคราะห์ของงานภาคสนาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามประเด็นของปัญหาวิจัย (ในบทที่ 1) แล้วนำผลวิเคราะห์แต่ละตอนมาจัดทำเป็นผลการศึกษาวิจัย โดยใช้วิธีพรรณนาการ (Descriptive)

2. พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พื้นที่ 10 หมู่บ้าน ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านสร้างโพน หมู่ที่ 2 บ้านคอนม่วง หมู่ที่ 3 บ้านนาคำ หมู่ที่ 4 บ้านโป่งน้อย หมู่ที่ 5 บ้านคอนสาย หมู่ที่ 6 บ้านคอนสาย หมู่ที่ 7 บ้านโนนใหม่ หมู่ที่ 8 บ้านหัวสะพาน หมู่ที่ 9 บ้านห้วยห้วย หมู่ที่ 10 บ้านดงเจริญ

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาอิสระครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาประกอบด้วย นายกองตำบลตำบล จำนวน 1 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 5 คน กลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 8 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

4.1 การสร้างเครื่องมือ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร หลักการ กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ศึกษากรอบแนวความคิดของการวิจัย กำหนดโครงสร้างเครื่องมือในการศึกษา
- 3) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
- 4) สร้างเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
- 5) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อหาความตรงเชิงโครงสร้าง

และความตรงเชิงเนื้อหา การใช้ภาษา การพิจารณาความเหมาะสมชัดเจน ความถูกต้องของการใช้ภาษา การพิจารณาความเหมาะสมชัดเจน ความถูกต้องของการใช้ภาษา ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน นักวิชาการศึกษา

- 6) นำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้
- 7) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือและสร้างเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

4.2 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและทบทวนรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำในด้านต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

1. ด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน
2. ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ
3. ด้านความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการ
4. ด้านการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของในการจัดการแหล่งน้ำในด้านต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

1. ด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน
2. ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ
3. ด้านความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการ
4. ด้านการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 4 เป็นคำถามหลักเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

5.1 ลงพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ด้วยการสัมภาษณ์ที่ใช้คำถามในการสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ไม่เคร่งครัดในเรื่องขั้นตอนและบรรยากาศเป็นไปแบบง่ายๆ ในประเด็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการแหล่งน้ำ และแนวทางใน

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอน
สาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ ของการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัด
อุบลราชธานี ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และ
การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาอิสระการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 5 คน กลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 8 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน ผู้ทำการศึกษาขอเสนอผลการศึกษา ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี
2. ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัด
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

1. ผลการศึกษา

1.1 สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี โดยศึกษาด้านต่างๆ ดังนี้

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผน

จากการสัมภาษณ์ นายสวัสดิ์ อินทร์สา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย พบว่า ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมทำการประชุมเวทีประชาคมหมู่บ้าน ในการจัดเวทีประชาคมองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายได้ประชาสัมพันธ์เชิญผู้นำชุมชนและประชาชนเข้าร่วมทำการ

ประชุมเวทีประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งจะจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านนั้นๆ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการที่ประชาชนต้องการพัฒนา โดยโครงการที่จะนำเข้าบรรจุในแผนพัฒนาสามปีนั้นเป็นโครงการที่ผ่านเวทีประชาคมประชาชนเสนอโครงการที่มีคะแนนเสียงสูงสุด และนำโครงการที่เสนอไปบรรจุหรือจัดตั้งงบประมาณในข้อบัญญัติต่อไป แต่การออกเวทีประชาคมหมู่บ้าน ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเสนอโครงการด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ โดยส่วนใหญ่ประชาชนจะเสนอโครงการเกี่ยวกับการคมนาคม ด้านก่อสร้างถนน และการขยายเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตร

ในด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ได้มีการมอบหมายหน้าที่ให้กับบุคลากร มีผู้รับผิดชอบ จำนวน 3 คน ได้แก่

1) พันจ่าเอกศักดิ์สิทธิ์ หอมจันทร์ ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับระเบียบ ข้อกฎหมาย เพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินการขัดต่ออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจะพึงกระทำได้

2) นางอังคณา โปธิเจริญ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองช่าง มีหน้าที่ในศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สำรวจพื้นที่ วางแผนงาน จัดทำโครงการด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ด้านเคหะและชุมชน ตรวจสอบโครงการ ขอบเขตของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ ประสานงาน สร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนกับส่วนราชการ

3) นางสาวมนัชญา ทานฤทัย ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน มีหน้าที่จัดทำจัดทำแผนพัฒนาตำบล จัดทำโครงการ ประชาคมอบต.สัญจร เพื่อรับฟังปัญหาของประชาชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบล

ด้านผู้ปฏิบัติงาน นางสาวมนัชญา ทานฤทัย กล่าวว่า ในการออกเวทีประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย เพื่อรับฟังปัญหาและรับฟังความต้องการแต่ละหมู่บ้าน จะออกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม เป็นช่วงเวลาที่ประชาชนส่วนใหญ่ว่างจากการทำนา แต่ก็มีประชาชนบางส่วนยังทำไร่โดยเฉพาะไร่มันสำปะหลัง ในการออกเวทีประชาคมประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการจัดเวทีประชาคมส่วนหนึ่งอาจเพราะไม่ว่าง และประชาชนอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าการจัดเวทีประชาคมจัดทุกปีและเสนอโครงการเข้าแผนพัฒนาทุกปี แต่ไม่เคยได้รับการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้าง และประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านถนน และ ด้านไฟฟ้าเพื่อการเกษตรมากกว่าการพัฒนาแหล่งน้ำ

ส่วนด้านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในการเสนอโครงการเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ประชาชนส่วน

ใหญ่มีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ก่อสร้างถนน ขยายเขตไฟฟ้า มากกว่าด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากถนนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ส่วนใหญ่ยังเป็นถนนดินและถนนลูกรัง โครงการที่บรรจุในแผนสามปี ส่วนใหญ่จึงเป็น โครงการซ่อมแซมถนนลูกรัง โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก และโครงการขยายเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตร

และทางกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า เป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์วันและเวลาที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย จะออกมาจัดเวทีประชาคม โดยจะแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบก่อนอย่างน้อย 2 วัน แต่ประชาชนในเขตพื้นที่ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมเสนอโครงการเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาสามปี โดยจะมีประชาชนกลุ่มเดิมๆที่เข้าร่วมทุกปี และในการเสนอโครงการเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาจะเสนอในด้าน โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก และเสนอโครงการขยายเขตไฟฟ้า

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านนโยบายและการวางแผน การบริหารจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย โดยมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวและได้เข้าร่วมประชุมทำการประชาคมเพื่อเสนอโครงการพัฒนาตำบล แต่ประชาชนส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นโครงการด้านการคมนาคม ถนน ไฟฟ้า ไม่ค่อยมีการเสนอโครงการเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำ ไม่มีการกำหนดโครงการไว้ในแผนพัฒนาสามปี ไม่ว่าจะเป็นโครงการเกี่ยวกับการขุดลอกหนอง คลอง บึงต่างๆ โดยเฉพาะลำห้วยทิ และลำห้วยชุมคำซึ่งขณะนี้มีสภาพตื้นเขินบางช่วงขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายที่จะต้องทำในการพัฒนาและบำรุงรักษาแหล่งน้ำ ทั้งนี้ยังพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ได้มีการมอบหมายหน้าที่ให้กับบุคลากรในการกำหนดนโยบายและวางแผนงาน มีผู้รับผิดชอบ โดยมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ดูแลเกี่ยวกับระเบียบ ข้อกฎหมาย เพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินการขัดต่ออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจะพึงกระทำได้ มีผู้อำนวยการกองช่าง ทำหน้าที่ในศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สำรวจพื้นที่ วางแผนงาน จัดทำโครงการด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ด้านเคหะและชุมชน ตรวจสอบโครงการ ขอบเขตของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ ประสานงาน สร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนกับส่วนราชการ และมี เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ทำหน้าที่จัดทำจัดทำแผนพัฒนาตำบล จัดทำโครงการ ประชาคมอบต.สัญจร เพื่อรับฟังปัญหาของประชาชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบล

ด้านการพิจารณาอนุมัติแผนพัฒนาตำบล มีตัวแทนประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณาแผนพัฒนาตำบลร่วมพิจารณาอนุมัติกับ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมงบประมาณ

จากการสัมภาษณ์ นายสวัสดิ์ อินทร์สา นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคอนสาย พบว่า ในการจัดเตรียมงบประมาณประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งงบประมาณ เป็นความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย โดยคณะผู้บริหารจัดทำร่างข้อบัญญัติงบประมาณประจำปีเสนอฝ่ายสภาเพื่อขออนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยงบประมาณจะประมาณการจากรายรับ เงินรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเองและจากเงินอุดหนุนจากรัฐบาลของปีงบประมาณที่ผ่านมา ในการจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายในแต่ละปีงบประมาณ จะกำหนดโครงการตามโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนาตำบลที่ผ่านการประชาคมในแต่ละปี

กลุ่มผู้ปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปฏิบัติมีหน้าที่ในการจัดเตรียมข้อมูลเสนอผู้บริหารในการจัดทำร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และผู้ปฏิบัติต้องเข้าร่วมชี้แจงรายละเอียดการจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อสภา เพื่อผู้บริหารเสนอขออนุมัติต่อสภา องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายในการอนุมัติงบประมาณรายจ่าย โครงการงบประมาณการงานก่อสร้างแต่ละหมู่บ้าน เป็นโครงการที่แต่ละหมู่บ้านเสนอเข้าแผนพัฒนาสามปี เลือกเป็นลำดับที่หนึ่งมาจัดตั้งในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายในแต่ละปีงบประมาณ งบประมาณที่จัดตั้งส่วนมากจะเป็นโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ส่วนด้านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย แต่ละหมู่บ้านมีส่วนร่วมตั้งแต่ในการวางแผน สำรวจโครงการร่วมกับเจ้าหน้าที่ และพิจารณาอนุมัติแผนพัฒนาและพิจารณาอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ และมีความเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงบประมาณการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งน้ำ ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมเฉพาะประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีส่วนร่วมในการจัดซื้อน้ำมัน เพื่อทำการสูบน้ำเข้าแปลงการเกษตรของตนเองเป็นการบริหารจัดการน้ำเฉพาะในกลุ่ม 2 กลุ่ม มีบ้านคอนม่วงและบ้านนาคำ ที่มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในด้านการตรวจสอบติดตามงบประมาณการใช้จ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ประชาชนมีส่วนร่วมสามารถตรวจสอบได้

และด้านกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ได้มีส่วนร่วมในการประชุมกำหนดแผนพัฒนาสามปีซึ่งในแผนพัฒนาจะมีการกำหนดงบประมาณโครงการแบบคร่าวๆ ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย

จากการศึกษา พบว่า ในด้านการจัดเตรียมงบประมาณด้านพัฒนาบริหารจัดการแหล่งน้ำ ประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำมีส่วนร่วมในการจัดซื้อน้ำมัน เพื่อทำการสูบน้ำเข้าแปลงการเกษตรของตนเองเป็นการบริหารจัดการน้ำเฉพาะในกลุ่มย่อย เฉพาะกลุ่มที่รวมตัวกันแค่ 2 กลุ่มเท่านั้น

ด้านการจัดเตรียมงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมงบประมาณ แต่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณที่ตั้งจ่ายงบประมาณรายจ่ายโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการ

จากการสัมภาษณ์ นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลคอนสาย พบว่า ด้านการบริหารจัดการน้ำภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำในรูปแบบของการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการน้ำแบบสมาชิกกลุ่ม ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการเติมน้ำมันเครื่องสูบน้ำ เพื่อสูบน้ำเข้าแปลงที่ทำการเกษตรของตน

กลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติ พบว่า กองช่างเป็นที่ปรึกษาและจัดทำเอกสารในการขอจัดตั้งกลุ่มให้กับกลุ่มผู้ใช้น้ำต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มผู้ใช้น้ำในโครงการชลประทานระบบท่อกลุ่มผู้รับประโยชน์จะเป็นผู้ที่อยู่ต้นทาง เพราะใช้ค่าใช้จ่ายในการเติมน้ำมันน้อยกว่าปลายทาง การจัดกลุ่มผู้ใช้น้ำจึงไม่มีความยั่งยืน อีกทั้งไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ไม่มีผู้ดูแลเครื่องสูบน้ำ

ส่วนด้านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำเฉพาะบางคน ซึ่งมีเพียงสองหมู่บ้านที่จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ และการดำเนินการไม่มีความยั่งยืน

และด้านกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า เป็นคณะกรรมการในการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำการบริหารจัดการน้ำ ดำเนินการได้เพียง 2 ปี เนื่องจากสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำมีเพียงไม่กี่รายที่ได้ประโยชน์และไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ดูแล

จากการศึกษา ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย พบว่า การสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ ประชาชนได้มีส่วนร่วมโดยได้ร่วมตัวจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มของบ้านนาคำ และบ้านคอนม่วง ซึ่งได้มีการบริหารจัดการผู้ใช้น้ำภายในกลุ่มในรูปแบบของสมาชิกบริหารกันเอง ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ดูแล การดำเนินการที่เป็นรูปธรรมประมาณ 2 ปี ปัจจุบันไม่มีการสานต่อ กลุ่มผู้ใช้น้ำจึงไม่ยั่งยืน

1.5 ด้านการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์ นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลคอนสาย พบว่า ได้มอบนโยบายให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทางด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการร่วมกันพัฒนาแหล่งน้ำ

กลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติ พบว่า มีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อของบประมาณจัดสรรในการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดโดยเฉพาะการสนับสนุนเกี่ยวกับโครงการชลประทานระบบท่อ การขุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตรให้กับประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายมีการประสานความร่วมมือเกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ด้านวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กรมชลประทาน กรมทรัพยากรธรณี กรมวิชาการเกษตร

ส่วนด้านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

และด้านกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน แต่มีส่วนในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

จากการศึกษา พบว่า การประสานงานหน่วยงานราชการอื่น ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม เป็นการบริหารงานหรือติดต่อประสานงานเป็นความรับผิดชอบหรือหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง พบว่า ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทราบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายได้มีการประสานของบประมาณจากหน่วยงานอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดโดยเฉพาะการสนับสนุนเกี่ยวกับโครงการชลประทานระบบท่อ การขุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตรให้กับประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายมีการประสานความร่วมมือเกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ด้านวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กรมชลประทาน กรมทรัพยากรธรณี กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น และตามที่เคยมีการลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีในการพัฒนาแหล่งน้ำ การรวมน้ำ การกระจาย ไม่มีการสานต่อโครงการ หรือกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำหรือการบริหารจัดการ แต่อย่างใด เนื่องจากในปัจจุบันได้เปลี่ยนผู้บริหาร นายกององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย

2. ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

2.1 ด้านนโยบายและการวางแผน

จากการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านนโยบายและการวางแผน ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม แต่ประชาชนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมการประชุมประชาคมเสนอหรือกำหนดโครงการ ไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ ไม่มีการเสนอโครงการพัฒนาแหล่งน้ำไว้ในแผนพัฒนาสามปี และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายไม่มีกิจกรรมหรือการกำหนดนโยบายหรือวางแผนในการพัฒนาแหล่งน้ำ

2.2 ด้านงบประมาณ

จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการจัดเตรียมงบประมาณรายจ่ายประจำปี สำหรับนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำในตำบล เพราะในการจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องนำโครงการในแผนพัฒนาสามปี มาจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายในปีนั้นๆ ซึ่งปัญหาที่ไม่ได้จัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณเนื่องจาก ในขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีประชาคม ประชาชนไม่เสนอโครงการในการพัฒนาแหล่งน้ำในเข้าบรรจุในแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ดังนั้น งบประมาณที่ตั้งจ่ายไว้ในแต่ละปีส่วนใหญ่จะเป็นงบประมาณในการซ่อมแซมแหล่งน้ำ ขุดเจาะบ่อบาดาล ขุดลอกแหล่งน้ำต่างๆ ที่เคยมีการบูรณาการในการประสานงบประมาณร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่ใกล้เคียงด้วยการตั้งจ่ายเป็นค่าน้ำมันให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการขอความร่วมมือเครื่องจักรกลเพื่อขุดลอกและพัฒนาแหล่งน้ำ งบประมาณสำหรับนำไปใช้ในการดำเนินการองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายได้โอนงบประมาณบางส่วนมาดำเนินแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนในเรื่องขาดแคลนน้ำตามหนังสือร้องเรียนของประชาชน เท่านั้น

2.3 ด้านความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการ

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำไม่มีการเสนอแผนงาน หรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ กลุ่มผู้ใช้น้ำมีเพียง 2 กลุ่ม คือกลุ่มของบ้านนาคำ และบ้านคอนม่วง แต่ไม่มีการสานต่อของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทำให้ไม่มีความต่อเนื่องไม่ยั่งยืนของกลุ่มผู้ใช้น้ำดังกล่าว และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายไม่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานใดมารับผิดชอบงานเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเป็นการเฉพาะทำให้การดำเนินงานนั้นขาดหน่วยงานหลักสำหรับมารับผิดชอบและติดตามการดำเนินการ ซึ่งหากมีการแต่งตั้งคณะทำงานและมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ จะทำให้การพัฒนา

แหล่งน้ำนั้นสามารถประสบผลสำเร็จในที่สุด การรวมกลุ่มเกิดขึ้นเพียงระยะสั้นๆ ปัญหาส่วนหนึ่งอาจเกิดมาจากค่าใช้จ่ายในการเติมน้ำมันเครื่องสูบน้ำผู้ที่อยู่ปลายทางต้องเสียน้ำมันมากจะได้ประโยชน์เฉพาะรายที่อยู่ใกล้ และอีกทั้งไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลโครงการ

2.4 ด้านการประสานงานหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า ด้านการประสานงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายได้มีการประสานของงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมชลประทาน สำนักทรัพยากรน้ำเขต 5 เพื่อบูรณาการในการทำงานร่วมกัน แต่การสนับสนุนจากหน่วยงานดังกล่าวยังไม่เพียงพอทำให้การพัฒนาแหล่งน้ำยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายยังไม่ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่มารับผิดชอบที่เป็นรูปธรรม ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดตั้ง คณะทำงานขึ้นมารับผิดชอบโดยเฉพาะ ถือว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอยู่ในระดับที่น้อยมาก ในการประสานของงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่การสนับสนุนยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตลอด แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ วัสดุเครื่องมือและบุคลากร ที่จะให้การสนับสนุนได้

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

นายสวัสดิ์ อินทร์สา นายองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย มีความเห็นว่า การสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรจัดตั้งหน่วยงานมารับผิดชอบเป็นรูปธรรมทำให้ขาดเอกภาพในการดำเนินการ โดยกำหนดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานที่ชัดเจน องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรกำหนดโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำไว้ในแผนพัฒนาสามปี โดยหากโครงการหรือกิจกรรมมีงบประมาณในการดำเนินการไม่มากก็ใช้งบประมาณจากข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี แต่หากมีความจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากควรขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะบูรณาการด้านงบประมาณร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน ควรมีการบันทึกข้อตกลงร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี กรมวิชาการเกษตร กรมชลประทาน สำนักทรัพยากรน้ำเขต 5 เป็นต้น เพื่อบูรณาการด้านงบประมาณ บุคลากร วิธีการ และวัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน สำหรับด้านการจัดตั้งงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรนำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนา

แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรมาบรรจุไว้ในงบประมาณ รายจ่ายประจำปี หากไม่เพียงพอสำหรับที่จะนำไปดำเนินการควรมีการประสานเพื่อขอรับงบประมาณและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพิ่มเติม อีกทั้งควรมีการบูรณาการด้านงบประมาณร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกันหรือใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ลำห้วยเดียวกัน และอาจตั้งงบประมาณเป็นค่าน้ำมันให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการขอความร่วมมือเครื่องจักรกลเพื่อขุดลอกและพัฒนาแหล่งน้ำ ส่วนด้านการสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่มาจากภาคประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนซึ่งจะทำให้การดำเนินการนั้นประสบผลสำเร็จในที่สุด สำหรับด้านการประสานงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลควรประสานของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง กรมชลประทาน สำนักทรัพยากรน้ำเขต 5 เพื่อบูรณาการในการทำงานร่วมกัน

ผู้ปฏิบัติงาน มีความเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ควรสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ โดยจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่มาจากภาคประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน เป็นเอกภาพและสะดวกในการสั่งการ ควรกำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย เป็นผู้บริหารสูงสุดในคณะทำงานและจัดตั้งคณะที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย ควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ อีกทั้งควรมีการประเมินถึงความสำเร็จในการดำเนินการ โดยกำหนดเกณฑ์สำหรับนำไปใช้ในการประเมินการพัฒนาแหล่งน้ำซึ่งจะทำให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งควรสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนซึ่งจะทำให้การดำเนินการนั้นประสบผลสำเร็จ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรดำเนินการเพื่อปลูกจิตสำนึกและให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างจริงจัง โดยจัดฝึกอบรมความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จัดตั้งอาสาสมัครรักษาแหล่งน้ำเพื่อเป็นหูเป็นตาให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ลำห้วยที่ลำห้วยชุมคำ เป็นต้น สำหรับด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ควรประสานของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ และควรประชาสัมพันธ์การดำเนินงานประชาชนในพื้นที่ทราบ

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเห็นว่า ประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอโครงการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ประชาชนควร กำหนดโครงการหรือกิจกรรมด้านการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นโครงการเกี่ยวกับการฟื้นฟูและอนุรักษ์ โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งน้ำ โครงการเกี่ยวกับการแก้ไขคุณภาพน้ำและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้การพัฒนาแหล่งน้ำประสบผลสำเร็จได้ สำหรับด้านการจัดเตรียมงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรแก้ไขปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ ด้วยการประสานของงบประมาณจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นงบอุดหนุนเฉพาะกิจของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และงบประมาณจากกระทรวง ทบวง กรมอื่น เป็นต้น อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรมีการบริหารงบประมาณด้วยความประหยัดโดยขอความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ในการสนับสนุนด้านแรงงานของคนในชุมชน สำหรับด้านการสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรดำเนินการเพื่อปลูกจิตสำนึกและให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างจริงจัง โดยจัดฝึกอบรมความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จัดตั้งอาสาสมัครรักษาดูแลน้ำเพื่อเป็นหูเป็นตาให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ลำห้วยชีลำห้วยชุมคำ เป็นต้น ส่วนด้านการประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการบริหารจัดการแหล่งน้ำนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรประสานความร่วมมือเกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ด้านวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กรมชลประทาน กรมทรัพยากรธรณี กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น

กำนันผู้ใหญ่บ้าน มีความเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรวางแผนการบริหารจัดการแหล่งน้ำ โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างต่อเนื่องในทุกๆปี โดยโครงการที่ควรบรรจุลงในแผนพัฒนาสามปี ประกอบด้วยโครงการขุดลอกหนอง คลอง บึงต่างๆ โดยเฉพาะลำห้วยที่ ลำห้วยชุมคำ โครงการชลประทานระบบท่อ โครงการก่อสร้างฝายน้ำล้น โครงการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร เป็นต้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการบริโภคและด้านการเกษตร ส่วนด้านการจัดตั้งงบประมาณสำหรับนำมาใช้ในการดำเนินการนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ควรตั้งงบประมาณไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อนำไปใช้ในการฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งน้ำ หากไม่เพียงพอควรขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง สำหรับด้านการสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานใดมารับผิดชอบงานเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเป็นการเฉพาะ โดยมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน เป็นเอกภาพและสะดวกในการสั่งการ ควรกำหนดให้นายกองค์การ

บริหารส่วนตำบลคอนสาย เป็นผู้บริหารสูงสุดในคณะทำงานและจัดตั้งคณะที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย ควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ อีกทั้งประชาชนควรมีการประเมินถึงความสำเร็จในการดำเนินการโดยกำหนดเกณฑ์สำหรับนำไปใช้ในการประเมินการพัฒนาแหล่งน้ำซึ่งจะทำให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ ด้านการประสานงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ควรขอรับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนมาโดยตลอด โดยเฉพาะการสนับสนุนเกี่ยวกับ โครงการชลประทานระบบท่อ การขุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตร ให้กับประชาชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง แนวทางแก้ไขปัญหาก็มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย คือ การสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชน โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรจัดตั้งหน่วยงานมารับผิดชอบเป็นรูปธรรมทำให้เกิดเอกภาพในการดำเนินการ โดยกำหนดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานที่ชัดเจน และจัดตั้งคณะที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย ควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ อีกทั้งควรมีการประเมินถึงความสำเร็จในการดำเนินการโดยกำหนดเกณฑ์สำหรับนำไปใช้ในการประเมินการพัฒนาแหล่งน้ำซึ่งจะทำให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งควรสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน ซึ่งจะทำให้การดำเนินการนั้นประสบผลสำเร็จ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรดำเนินการเพื่อปลูกจิตสำนึกและให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างจริงจัง โดยจัดฝึกอบรมความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จัดตั้งอาสาสมัครรักษาดินแดนเป็นหูเป็นตาให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ลำห้วยที่ลำห้วยชุมคำ เป็นต้น กำหนดโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำไว้ในแผนพัฒนาสามปี โดยหากโครงการหรือกิจกรรมมีงบประมาณในการดำเนินการไม่มากก็ใช้งบประมาณจากข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี แต่หากมีความจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากควรขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะบูรณาการด้านงบประมาณร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน ควรมีการบันทึกข้อตกลงร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี กรมวิชาการเกษตร กรมชลประทาน สำนักทรัพยากรน้ำเขต 5 เป็นต้น เพื่อบูรณาการด้านงบประมาณ บุคลากร วิธีการ และวัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน โดยอาจตั้งงบประมาณเป็นค่าน้ำมันให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการขอความร่วมมือเครื่องจักรกลเพื่อขุดลอกและพัฒนาแหล่งน้ำ ส่วนด้านการสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำนั้น

องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่มาจากภาคประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน ซึ่งจะทำให้การดำเนินการนั้นประสบผลสำเร็จในที่สุด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการศึกษาวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย และศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายโดยใช้แบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจาก นายกององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 5 คน กลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 8 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การศึกษา ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 สภาพการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้ดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการเสนอโครงการด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ โดยจะมุ่งเน้นเสนอโครงการด้านการคมนาคม การก่อสร้างถนน การขยายเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตร ดังนั้นโครงการด้านการพัฒนาแหล่งน้ำจึงไม่มีการกำหนดโครงการไว้ในแผนพัฒนาสามปี ไม่ว่าจะเป็นโครงการเกี่ยวกับการขุดลอกหนอง คลอง บึงต่างๆ โดยเฉพาะลำห้วยที และลำห้วยขุมคำ ซึ่งเป็นลำห้วยสายหลักที่ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการด้านการทำการเกษตร โดยในขณะนี้ลำห้วยมีสภาพตื้นเขินบางช่วงขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ในด้านการจัดเตรียมงบประมาณ ได้มีการวางแผนการใช้งบประมาณร่วมกับเจ้าหน้าที่ อบต. ในด้านการพิจารณาอนุมัติแผนพัฒนาร่วมกับคณะกรรมการแผนพัฒนา และการพิจารณาอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้าน โครงสร้างพื้นฐานร่วมกับคณะผู้บริหารส่วนตำบลคอนสาย พร้อมทั้งมีการจัดหาหรือให้คำปรึกษาหาแหล่งงบประมาณในการดำเนินงานด้าน โครงสร้างพื้นฐาน และ

ประชาชนกลุ่มผู้ใช้มีส่วนร่วมในการจัดซื้อน้ำมัน เพื่อทำการสูบน้ำเข้าแปลงการเกษตรของตนเอง เป็นการบริหารจัดการน้ำเฉพาะในกลุ่ม ด้านการจัดเตรียมงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมงบประมาณ แต่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามงบประมาณที่ตั้งจ่ายเพื่อการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ส่วนด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย พบว่า การสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ ประชาชนได้มีส่วนร่วมโดยได้ร่วมตัวจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ จำนวน 2 กลุ่ม ซึ่งได้มีการบริหารจัดการผู้ใช้น้ำภายในกลุ่มในรูปแบบของคณะกรรมการ และมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมประมาณ 2 ปี สำหรับด้านการประสานงานหน่วยงานราชการอื่น พบว่า ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม ในการบริหารงานหรือติดต่อประสานงานเป็นความรับผิดชอบหรือหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายได้มีการประสานของงบประมาณจากหน่วยงานอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยเฉพาะการสนับสนุนเกี่ยวกับโครงการชลประทานระบบท่อ การขุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตรให้กับประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายมีการประสานความร่วมมือเกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ด้านวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กรมชลประทาน กรมทรัพยากรธรณี กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น

1.2 ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย **อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี** สรุปได้ดังนี้ ด้านนโยบายและการวางแผน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านนโยบายและการวางแผน ประชาชนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมการประชุมเสนอหรือกำหนดโครงการ ไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ ไม่มีการเสนอโครงการไว้ในแผนพัฒนา และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายไม่มีการกำหนดนโยบายหรือวางแผนในการพัฒนาแหล่งน้ำ ส่วนด้านงบประมาณ พบว่า ไม่มีการจัดเตรียมงบประมาณรายจ่ายประจำปี สำหรับนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำในตำบล เพราะในการจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องนำโครงการในแผนพัฒนาสามปี มาจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายในปีนั้นๆ ด้านความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำไม่มีการเสนอแผนงาน หรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ กลุ่มผู้ใช้น้ำมีเพียง 2 กลุ่ม คือกลุ่มของบ้านนาคำ และบ้านดอนม่วง แต่ไม่มีการสานต่อของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทำให้ไม่มีความต่อเนื่องไม่ยั่งยืนของกลุ่มผู้ใช้น้ำดังกล่าว และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายไม่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานใดมารับผิดชอบ

งานเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเป็นการเฉพาะทำให้การดำเนินงานนั้นขาดหน่วยงานหลักสำหรับรับผิดชอบและติดตามการดำเนินการ ซึ่งหากมีการแต่งตั้งคณะทำงานและมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ จะทำให้การพัฒนาแหล่งน้ำนั้นสามารถประสบผลสำเร็จในที่สุด การรวมกลุ่มเกิดขึ้นเพียงระยะสั้นๆ ปัญหาส่วนหนึ่งอาจเกิดมาจากค่าใช้จ่ายในการเดินน้ำมันเครื่องสูบน้ำผู้ที่อยู่ปลายทางต้องเสียด่าน้ำมันมากจะได้ประโยชน์เฉพาะรายที่อยู่ใกล้ และอีกทั้งไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลโครงการ ด้านการประสานงานหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง พบว่า ด้านการประสานงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายได้มีการประสานของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมชลประทาน สำนักทรัพยากรน้ำเขต 5 เพื่อบูรณาการในการทำงานร่วมกัน แต่การสนับสนุนจากหน่วยงานดังกล่าวยังไม่เพียงพอทำให้การพัฒนาแหล่งน้ำยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายยังไม่ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่มารับผิดชอบที่เป็นรูปธรรม ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดตั้ง คณะทำงานขึ้นมารับผิดชอบโดยเฉพาะ ถือว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอยู่ในระดับที่น้อยมาก ในการประสานของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่การสนับสนุนยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตลอด แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ วัสดุเครื่องมือและบุคลากร ที่จะให้การสนับสนุนได้

1.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้ดังนี้ แนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งน้ำ คือ การสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชน จัดตั้งหน่วยงานมารับผิดชอบเป็นรูปธรรมกำหนดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานที่ชัดเจน และจัดตั้งคณะที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย ควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ อีกทั้งควรมีการประเมินถึงความสำเร็จในการดำเนินการโดยกำหนดเกณฑ์สำหรับนำไปใช้ในการประเมินการพัฒนาแหล่งน้ำซึ่งจะทำให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งควรสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนซึ่งจะทำให้การดำเนินการนั้นประสบผลสำเร็จ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรดำเนินการเพื่อปลูกจิตสำนึกและให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างจริงจัง โดยจัดฝึกอบรมความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จัดตั้งอาสาสมัครรักษาดูแลแหล่งน้ำเพื่อเป็นหูเป็นตาให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ลำห้วยที่ลำห้วยชุมคำเป็นต้น กำหนดโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำไว้ในแผนพัฒนาสามปี โดยหากโครงการหรือกิจกรรมมีงบประมาณในการดำเนินการไม่มากก็ใช้งบประมาณจากข้อบัญญัติ

งบประมาณรายจ่ายประจำปี แต่หากมีความจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากควรขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะบูรณาการด้านงบประมาณร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน ควรมีการบันทึกข้อตกลงร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี กรมวิชาการเกษตร กรมชลประทาน สำนักทรัพยากรน้ำเขต 5 เป็นต้น เพื่อบูรณาการด้านงบประมาณ บุคลากร วิธีการ และวัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน โดยอาจตั้งงบประมาณเป็นค่าน้ำมันให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการขอความร่วมมือเครื่องจักรกลเพื่อขุดลอกและพัฒนาแหล่งน้ำ ส่วนด้านการสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่มาจากภาคประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน ซึ่งจะทำให้การดำเนินการนั้นประสบผลสำเร็จในที่สุด

2. อภิปรายผล

การศึกษาอิสระการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อพิจารณาผลการศึกษาแล้วสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 สภาพการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้ดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการเสนอโครงการด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ไม่ว่าจะเป็นโครงการเกี่ยวกับการขุดลอกหนอง คลอง บึงต่างๆ ในด้านการจัดเตรียมงบประมาณ ได้มีการวางแผนการใช้งบประมาณร่วมกับเจ้าหน้าที่ อบต. ในด้านการพิจารณาอนุมัติแผนพัฒนาร่วมกับคณะกรรมการแผนพัฒนา และการพิจารณาอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานร่วมกับคณะผู้บริหารส่วนตำบลคอนสาย และประชาชนกลุ่มผู้ใช้มีส่วนร่วมในการจัดซื้อน้ำมัน เพื่อทำการสูบน้ำเข้าแปลงการเกษตรของตนเองเป็นการบริหารจัดการน้ำเฉพาะในกลุ่ม ด้านการจัดเตรียมงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมงบประมาณ และประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามงบประมาณที่ตั้งจ่ายเพื่อการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำขององค์การ

บริหารส่วนตำบลคอนสาย มีการสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ ประชาชนได้มีส่วนร่วมโดยได้ร่วมตัวจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ จำนวน 2 กลุ่ม ซึ่งได้มีการบริหารจัดการผู้ใช้น้ำภายในกลุ่มในรูปแบบของคณะกรรมการ และมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมประมาณ 2 ปี สำหรับด้านการประสานงานหน่วยงานราชการอื่น ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม ในการบริหารงานหรือติดต่อประสานงานเป็นความรับผิดชอบหรือหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายได้มีการประสานของงบประมาณจากหน่วยงานอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดโดยเฉพาะการสนับสนุนเกี่ยวกับโครงการชลประทานระบบท่อ การขุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตรให้กับประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายมีการประสานความร่วมมือเกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ด้านวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กรมชลประทาน กรมทรัพยากรธรณี กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ถาวร ศิริธ (2545) เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของกรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดขอนแก่นพบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของประชาชนว่าเป็นกระบวนการที่ส่งเสริม สนับสนุนชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนในการดำเนินการใน ศึกษาปัญหาหาสาเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชนร่วมคิดและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาร่วมวางแผนงาน หรือโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชนร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลร่วมการลงทุนในกิจกรรมของชุมชนตามขีดความสามารถร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และซ่อมบำรุงรักษาโครงการศึกษาถึงความต้องการฝึกอบรมกรมการในการจัดการโครงการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อที่จะได้ทราบถึงระดับความต้องการในการพัฒนาระดับความรู้ในระดับต่างๆ และนำมาใช้ในการจัดการโครงการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่มีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารโครงการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อที่จะได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ทั้งการวางแผน การดำเนินงาน การประเมินโครงการ ของประชาชนในการบริหารโครงการ ในฐานะที่เป็นผู้รับประโยชน์โดยตรงจากโครงการ

2.2 ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านนโยบายและการวางแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านนโยบายและการวางแผน ประชาชนส่วนใหญ่วิธีที่เข้าร่วมการประชามเสนอ

หรือกำหนดโครงการ ไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ ไม่มีการเสนอโครงการไว้ในแผนพัฒนา และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายไม่มีการกำหนดนโยบายหรือวางแผนในการพัฒนาแหล่งน้ำ ส่วนด้านงบประมาณ ไม่มีการจัดเตรียมงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำในตำบล ด้านความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ไม่มีการเสนอแผนงาน หรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ กลุ่มผู้ใช้น้ำมีเพียง 2 กลุ่ม คือกลุ่มของบ้านนาคำ และบ้านดอนม่วง แต่ไม่มีการสานต่อของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทำให้ไม่มีความต่อเนื่องไม่ยั่งยืนของกลุ่มผู้ใช้น้ำดังกล่าว ด้านการประสานงานหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้มีการประสานของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมชลประทาน สำนักทรัพยากรน้ำเขต 5 เพื่อบูรณาการในการทำงานร่วมกัน แต่การสนับสนุนจากหน่วยงานดังกล่าวยังน้อยอยู่ทำให้การพัฒนาแหล่งน้ำยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่

2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมการจัดการแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ควรกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำไว้ในแผนพัฒนาสามปี โดยหากโครงการหรือกิจกรรมมีงบประมาณในการดำเนินการไม่มากก็ใช้งบประมาณจากข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี แต่หากมีความจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ควรขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะบูรณาการด้านงบประมาณร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน ควรมีการบันทึกข้อตกลงร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี กรมวิชาการเกษตร กรมชลประทาน สำนักทรัพยากรน้ำภาค 5 เป็นต้น เพื่อบูรณาการด้านงบประมาณ บุคลากร วิธีการ และวัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน สำหรับด้านการจัดตั้งงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรนำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรมาบรรจุไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปี หากไม่เพียงพอสำหรับที่จะนำไปดำเนินการควรมีการประสานเพื่อขอรับงบประมาณและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆเพิ่มเติม อีกทั้งควรมีการบูรณาการด้านงบประมาณร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกันหรือใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ถ้าช่วยเดียวกัน และอาจตั้งงบประมาณเป็นค่าน้ำมันให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการขอความร่วมมือเครื่องจักรกลเพื่อขุดลอกและพัฒนาแหล่งน้ำ ส่วนด้านการสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่มาจากภาคประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนซึ่งจะทำให้

การดำเนินการนั้นประสบผลสำเร็จในที่สุด สำหรับด้านการประสานงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรประสานของงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง กรมชลประทาน สำนักทรัพยากรน้ำภาค 5 เพื่อบูรณาการในการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วริศรา นิยมทน (2546) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำในเขตโครงการชลประทานจังหวัดจันทบุรี” ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นที่โครงการชลประทาน จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและการตัดสินใจเป็นลำดับ 1 รองลงมามีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการดำเนินโครงการสำหรับการประเมินผลมีส่วนร่วมปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำในเขตโครงการชลประทาน จังหวัดจันทบุรี พบว่าทุกปัจจัยมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นตำแหน่งของพื้นที่ทำการเกษตร สำหรับปัญหาอุปสรรคสมาชิกขาดความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม ขาดความสามัคคีขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้น้ำ มีการแย่งน้ำกันใช้ ขาดการวางแผนด้านการผลิต ขาดการประสานงานกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ และสมาชิกบางคนไม่ปฏิบัติตามกติกาของกลุ่มฯ สำหรับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นที่โครงการชลประทาน จังหวัดจันทบุรี ในเรื่องการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่มฯ องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนงบประมาณบางส่วนในการดำเนินงานและควรมีการประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ควรมีการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินงาน การร่วมแก้ปัญหาทางออก โดยการใช้พื้นฐานข้อมูลเดียวกัน โดยมีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อเสนอ กำหนดโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำร่วมกัน

2. ควรให้การสนับสนุนข้อมูลและเทคโนโลยีจากภาคส่วนต่างๆ ข้อมูลส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานของรัฐ แต่การจัดทำยังไม่สามารถบริการระดับกลุ่มหรือชุมชนได้ ต้องมีการจัดระบบตอบสนองร่วมกับการหาข้อมูลจากพื้นที่ เทคโนโลยีสามารถปรับเปลี่ยนเข้ากับความต้องการของชุมชนตามกำลังความสามารถและตามสภาพพื้นที่ ที่ได้จากการสำรวจและแผนพัฒนาตำบล

3. ควรมีการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย และกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำในระดับชุมชน ควรเสริมสร้างความเข้าใจในขั้นตอนการวิเคราะห์ การวางแผนการใช้น้ำให้กับบุคลากรและผู้นำกลุ่ม ผ่านกระบวนการเก็บข้อมูล การคิดวิธีการแก้ไขปัญหาปัญหาปัจจุบันและการพัฒนาสู่การวางแผนในอนาคต

4. องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ควรวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับ วิธีการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม

5. องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย ควรจัดทำงบประมาณด้านการบริหารและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะ

6. องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควร สร้างความร่วมมือจากภาคประชาชน ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

7. องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรดำเนินการประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและร่วมกันทำบันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำร่วมกัน

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในหลายๆด้านที่ทำให้การขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำ

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีของประชาชน ให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์แหล่งน้ำตามธรรมชาติ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมชลประทาน. (2548). *การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา*. กรุงเทพฯ : สำนักอุทกวิทยาและการบริหารจัดการน้ำกรมชลประทาน.
- กรมทรัพยากรน้ำ. (2546). *รวมกฎหมายทรัพยากรน้ำ*. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานนิติการกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2550). *มาตรฐานการก่อสร้างบูรณะและรักษาแหล่งน้ำ*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2550). *มาตรฐานการจัดการแหล่งน้ำ*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- “การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.swu.ac.th/royal/book/blc2t2.html>
- กฤษณะ เอี่ยมสะอาด. (2550). *แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรณีศึกษา ตำบลหนองกลับ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, .
- คณะวิศวกรรมศาสตร์. (2547). *โครงการรายงานการประเมินผลแผนและโครงการจัดการแหล่งน้ำจากแหล่งน้ำใต้ดินและผิวดิน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คำพา ทองวรรณ. (2553). *การจัดทำแผนพัฒนาแหล่งน้ำอย่างยั่งยืนของเมืองเพียง จังหวัดไชยะบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ถาวร ดีรุณ. (2545). *ความคิดเห็นต่อการจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของกรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- นิรันตร์ จงวุฒิเวศน์. (2527). “กลวิธี วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน”. ใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2540). *การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ*. รายงานวิจัยโครงการปรับภาคราชการสู่ยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กองกลาง สำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

- “พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542” **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 116. ตอนที่ 114 ก. 17 พฤศจิกายน 2542.
- “พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496” **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 70. ตอนที่ 14. 17 กุมภาพันธ์ 2496.
- “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546” **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 120. ตอนที่ 55 ก. 17 พฤศจิกายน 2546.
- พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์ และ ปิยะนุช เงินคล้าย. (2540). *รายงานการวิจัยการประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). *การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมาณในการปฏิรูประบบราชการ*. (ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- รศคนธ์ รัตนเสริมพงศ์. (2553). *การบริหารท้องถิ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วันเพ็ญ วอกลาง. (2534). *การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วราวุธ วุฒินิชย์. (2545). *การออกแบบระบบชลประทานในระดับไร่นา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิศรดา เนียมนง. (2545). *การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำในเขตโครงการชลประทานจังหวัดจันทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วสัน รัตนะ. (2542). *การติดตามและประเมินผลของการดำเนินงานโครงการพัฒนาน้ำใต้ดิน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย .(2550). *ประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น*.พิมพ์ครั้งที่ 2 .นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อนันต์ ปานคล้าย. (2537). *การประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ประเภทสระน้ำ ในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- เอกชัย ไชแสง. (2535). *การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ*.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหิดล,
กรุงเทพฯ.

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล. (2545). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วน
ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม,
นครปฐม.

อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรณ วิสารทสกุล. (2540). *ประชาสังคม: คำ ความคิดและความหมาย*.
กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย
อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ในหลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามหลักเกี่ยวกับเรื่องที่วิจัย 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านนโยบายและแผน 2. ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ 3. ด้านความร่วมมือของ ประชาชนในชุมชน 4. ด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสัมภาษณ์จากกลุ่ม ตัวอย่างประชากร ดังนี้

1.) นายองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย	จำนวน 1 คน
2.) กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน	จำนวน 5 คน
3.) กลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 5 คน
4.) กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน 9 คน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....

วัน / เดือน / ปี ที่สัมภาษณ์.....

1.1 อายุ

() อายุ 21 -30 ปี	() อายุ 31 – 40 ปี
() อายุ 41 – 50 ปี	() อายุ 51 – 60 ปี
() อายุ 61 ปีขึ้นไป	

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดุสิต จังหวัดอุบลราชธานี

การบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอดุสิต จังหวัดอุบลราชธานี ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

2. 1) ในปัจจุบันประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนในการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

2. 2) ในปัจจุบันประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมงบประมาณในการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

2. 3) ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายมีการดำเนินการด้านการขอความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

2. 4) ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

**ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี**

3. 1) องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรมีแนวนโยบายและการวางแผนในการ
บริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อย่างไร

.....
.....

3. 2) องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรมีการจัดเตรียมงบประมาณในการบริหาร
จัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อย่างไร

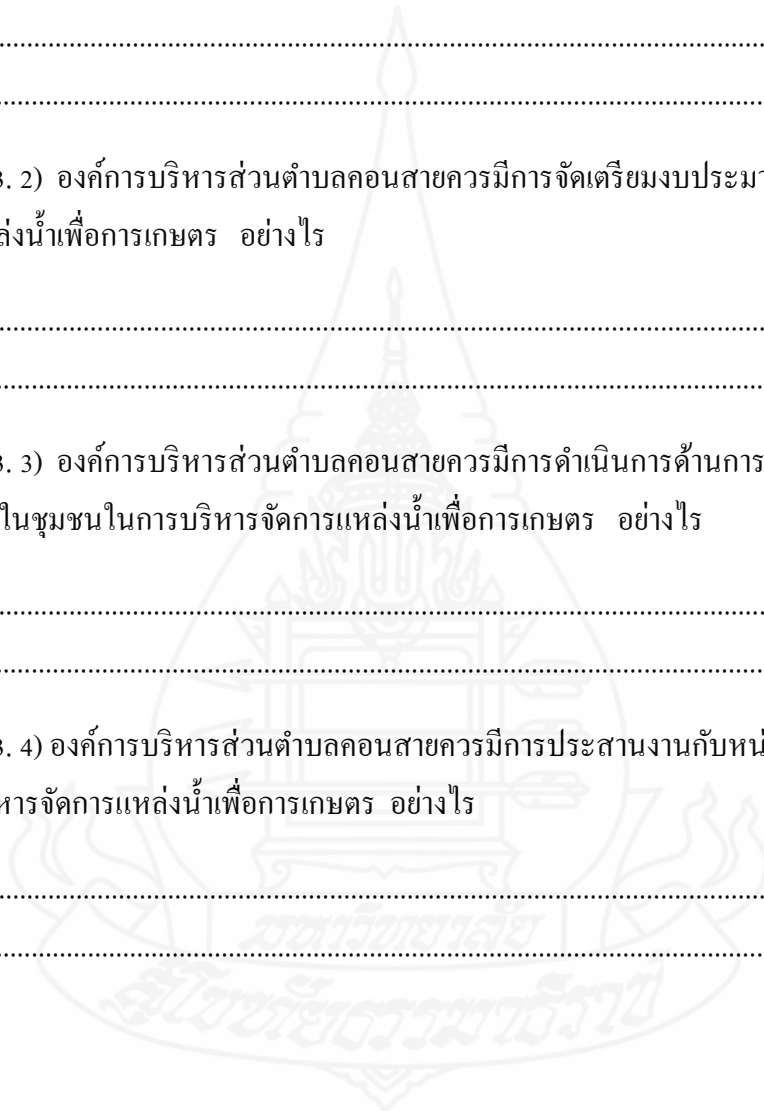
.....
.....

3. 3) องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรมีการดำเนินการด้านการขอความร่วมมือจาก
ประชาชนในชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อย่างไร

.....
.....

3. 4) องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสายควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ในการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อย่างไร

.....
.....

ภาคผนวก ข
ภาพประกอบกิจกรรม

การทำประชาคมหมู่บ้าน

ความร่วมมือของประชาชนในการกั้นกระสอบทราย

โครงการเพิ่มขีดความสามารถของ อปท.ในการบริหารจัดการน้ำ

การประชุมระหว่างท่านผู้แทนกรมส่งเสริม กับภาคีทั้ง 9 แห่ง และทีมงาน

JICA

รองอธิบดีกรมเสริมการปกครองท้องถิ่น ชาญนะ เอี่ยมแสง

โครงการชลประทานระบบท่อ สนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

นายพรชัย โควสุรัตน์ นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

โครงการขุดลอกหนองน้ำ

องค์การบริหารส่วนตำบลอุดหนุนค่าน้ำมัน อบจ.เป็น
เครื่องจักรกล

การศึกษาดูงานแหล่งน้ำ ณ ประเทศญี่ปุ่น

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ สกุล	นายทองคำ มีหิรี
วัน เดือน ปีเกิด	5 ตุลาคม 2510
สถานที่เกิด	ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี
ที่อยู่ปัจจุบัน	71 หมู่ที่ 6 บ้านคอนสาย ตำบลคอนสาย จังหวัดอุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตร์บัณฑิต แขนงวิชาทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สถานที่ทำงาน	71 หมู่ที่ 6 บ้านคอนสาย ตำบลคอนสาย จังหวัดอุบลราชธานี
ตำแหน่ง	ประกอบธุรกิจส่วนตัว

